

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาคือขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่า : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอ ดังนี้

1. สภาพปัญหาคือขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม
2. สาเหตุปัญหาคือขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาคือขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่า

แก้งกะอาม

1. สภาพปัญหาคือขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.1 จุดเริ่มต้นของปัญหา : ชาวบ้านบ้านแก้งกะอามบางกลุ่มอ้างบันทึกข้อตกลงระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายประจวบ ไชยสาส์น) กับตัวแทนคณะกรรมการชาวบ้านแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินภาคอีสาน ณ ศาลากลางจังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538 เพื่อให้พวกเขาได้เข้าครอบครองพื้นที่บางส่วนของป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม

การดำเนินการเพื่อจัดการพื้นที่ป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอามให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของทางราชการได้เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2502 มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาปักแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ และปี พ.ศ. 2504 เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ดำเนินการปักหลักเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน โดยในระยะแรกของการดำเนินการนี้ ชาวบ้านไม่ทราบว่าทางราชการจะกำหนดเป็นเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จึงไม่มีปัญหาใดๆ เกิดขึ้น (กุลธิดา พิมพา. 2543 : 1) ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ได้มีกฎกระทรวง ฉบับที่ 148 (พ.ศ. 2509) ประกาศให้ป่าแก้งกะอาม ในท้องที่ตำบลทุ่งครอง และตำบลแซงบาดาล ตำบลสมเด็จ กิ่งอำเภอสมเด็จ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวง (ดูแผนที่ประกอบในภาคผนวก ข) เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามความในมาตรา 5 และ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ระบุเนื้อที่ ประมาณ 88,562 ไร่ โดยให้เหตุผลในการประกาศตามกฎกระทรวง

ฉบับนี้ว่า เนื่องจากป่าแห่งนี้มีไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ซาด ไม้แดง ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้พยอม ไม้ชิงชัน ไม้ตะแบก ไม้พย้อม ไม้ประคู้ และไม้ชนิดอื่นๆ ซึ่งมีค่าจำนวนมาก และมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ของป่า และทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้ (สำเนากฎกระทรวง เล่มที่ 83 ตอนที่ 104 ราชกิจจานุเบกษา. 2509)

ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดบริเวณที่ดินป่าภูพาน ในท้องที่ ตำบล นาใน ตำบลไร่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม ตำบลพังขว้าง ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองสกลนคร ตำบลนาม่วง ตำบลโคกภู อำเภอกุศบาก จังหวัดสกลนคร และตำบล แสงบาดาล อำเภอสมเด็จ ตำบลคำบง อำเภอภูพานิหารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ระบุเนื้อที่ประมาณ 418,125 ไร่ (กฤติดา พิมพา. 2543. 2)

ปี พ.ศ. 2522 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้ดำเนินการปักหลักแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ส่งผลให้แนวเขตพื้นที่ที่มีความชัดเจนขึ้น และได้มีการประกาศให้ชาวบ้านที่ทำกินโดยการปลูกไร่มันสำปะหลังอยู่ ออกจากพื้นที่บริเวณดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศเปลี่ยนแปลงเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ในปี พ.ศ. 2525 ในท้องที่ ตำบลนาใน ตำบลไร่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม ตำบลพังขว้าง ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองสกลนคร ตำบลนาม่วง ตำบลโคกภู ตำบลสร้างคือ อำเภอกุศบาก จังหวัดสกลนคร และตำบลแสงบาดาล ตำบลมหาไชย ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ ตำบลคำบง กิ่งอำเภอห้วยผึ้ง อำเภอภูพานิหารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งการประกาศแนวเขตอุทยานอุทยานแห่งชาติในครั้งนี้เป็นการประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับในพื้นที่ตั้งบ้านบางส่วนของบ้านแก่งกะอาม และบริเวณพื้นที่ที่ดินทำกินของชาวบ้านที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอาม (ท้องที่ตำบลมหาไชย และตำบลผาเสวย จังหวัดกาฬสินธุ์) มีผลให้ชาวบ้านบ้านแก่งกะอาม ถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้อพยพออกจากพื้นที่ดินดั้งเดิมของตนเอง

จากการที่ชาวบ้านบ้านแก่งกะอามและบ้านคงบังถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้ขับไล่ออกจากพื้นที่ดินในครั้งนี้ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ปัญหานี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ยินยอมออกจากพื้นที่ ซึ่งทางกรมป่าไม้สัญญาที่จะหาพื้นที่ทำกินรองรับให้ใหม่ จำนวน 112 คน
2. กลุ่มที่ไม่ยินยอมออกจากพื้นที่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อ้างว่าไม่ทราบความชัดเจนของกระบวนการประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติ และแนวทางการช่วยเหลือของ

กรมป่าไม้ที่พยายามนำเสนอ โดยได้ดำเนินการยื่นหนังสือขอความเป็นธรรมต่อสมาชิกสภาผู้แทนและหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น และได้ยื่นถวายฎีกาต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ณ อำเภอสมเด็จ ในปี พ.ศ. 2528 จำนวน 23 คน

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 เห็นชอบเกี่ยวกับการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ให้กรมป่าไม้ ดำเนินการปรับปรุงการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
2. ให้ความเห็นชอบในหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
3. เห็นชอบกับผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศ และเมื่อดำเนินการในพื้นที่ให้ทำการปรับแนวเขตได้ตามสภาพข้อเท็จจริง และความเหมาะสมในภูมิประเทศ
4. เห็นชอบกับมาตรการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
5. เห็นชอบในหลักการตามแนวทางปฏิบัติงาน ตามมาตรการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง (กรมป่าไม้ 2535 : 9 – 13)

ผลจากการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 ทำให้ราษฎรบางกลุ่มอ้างว่าตนเองได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ได้จำแนกให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์บางส่วนทับที่ดินทำกินของราษฎร จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มสมัชชาชาวนาชาวไร่ภาคอีสาน (ต่อมาเปลี่ยนเป็น กลุ่มสมัชชาคนจน) ชุมนุมเรียกร้องเพื่อยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลให้พิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร

ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในสมัยนั้น (นายประจวบ ไชยสาส์น) ได้ร่วมประชุมหารือกับตัวแทนคณะกรรมการชาวบ้านแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินภาคอีสาน ณ ศาลากลางจังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538 เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรกลุ่มดังกล่าวในท้องที่จังหวัดสกลนคร และที่ประชุมได้จัด

ทำบันทึก ข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามที่กลุ่มราษฎรเรียกร้อง พอสรุปได้ดังนี้

1. ให้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างราชการและราษฎร โดยมีองค์ประกอบ 5 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายปกครอง 2) ผู้เดือดร้อน 3) ผู้ใหญ่บ้าน 4) ป่าไม้เขต 5) จังหวัด เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
2. ให้ดำเนินการตรวจสอบแนวเขตและสอบสวนใหม่ให้แล้วเสร็จและดำเนินการส่งมอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ดำเนินการต่อไป
3. ให้ระงับการจับกุม เว้นแต่การบุกรุกใหม่ให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด
4. ให้เข้าทำกินในที่ดินเดิมเนื่องจากป่าอนุรักษ์ทับที่ดินทำกินของชาวบ้านกลุ่มสมัชชาคนจน จึงได้ยึดถือบันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538 เป็นข้ออ้างในการเข้าไปแผ้วถาง ขีดถือ ครอบครองพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอาม จึงถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุมดำเนินคดีเนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ใหม่ ไม่ใช่เป็นพื้นที่เดิมที่เคยทำกินมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มราษฎรมีการต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาให้เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการชุมนุมเรียกร้องกดดันเพื่อให้ทางราชการปล่อยตัวผู้ต้องหาและงดการจับกุมดำเนินคดีทุกกรณี ซึ่งทางราชการไม่สามารถดำเนินการได้ในทุกกรณีตามที่กลุ่มราษฎรเรียกร้อง จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างทางราชการกับกลุ่มสมัชชาคนจน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ

1.2 ชาวบ้านกลุ่มสมัชชาคนจนเรียกร้องสิทธิในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน

1.2.1 การเคลื่อนไหวของกลุ่มสมัชชาคนจน เริ่มตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา

โดยที่ชาวบ้านแก่งกะอาม ตำบลผาเสวย และบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย ได้ใช้สิทธิอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอาม โดยได้อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ (นายแพง ศรีอ่อน. 2545 : สัมภาษณ์) ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเห็นว่า การอยู่อาศัยและการทำกินของชาวบ้านเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอาม เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของชาวบ้าน ทางราชการจึงได้ผ่อนผันให้ชาวบ้านเข้าไปเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ได้ปลูก

ไปแล้วเท่านั้นได้โดยไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม (สำนักงานป่าไม้อำเภอสมเด็จ. 2545 : สัมภาษณ์)

ในการนำเสนอครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเหตุการณ์เป็นช่วงๆ ไป เพื่อให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจน ดังนี้

ปี พ.ศ. 2537-2538 ชาวบ้านบ้านแก้งกะอาม ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิทำกินในพื้นที่ป่าแก้งกะอามร่วมกับสมัชชาชนวนาชาวไร่ภาคอีสาน โดยการประชุมร่วมกับ ตัวแทนภาครัฐ ณ ที่ว่าการอำเภอสมเด็จ ในวันที่ 22 สิงหาคม 2537 และหารือร่วมกันระหว่างตัวแทนคณะกรรมการชาวบ้านแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินภาคอีสานและตัวแทนทางราชการ ณ ศาลากลางจังหวัดสกลนคร โดยมีนายประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ในขณะนั้น) เป็นประธานที่ประชุม ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538 ได้มีข้อตกลงร่วมกันดังนี้ (กุลธิดา พิมพา. 2543 : 5)

1. ข้อตกลงร่วม (ในภาพรวม)

1.1 ให้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างราชการและราษฎรโดยมีองค์ประกอบ 5 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายปกครอง 2) ผู้เดือดร้อน 3) ผู้ใหญ่บ้าน 4) ป่าไม้เขต และ 5) จังหวัด ดำเนินการ

1.2 ให้ดำเนินการตรวจสอบแนวเขตและสอบสวนใหม่ให้แล้วเสร็จ และดำเนินการส่งมอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (สปก.) ดำเนินการต่อไป

1.3 ให้ระงับการจับกุม เว้นแต่การบุกรุกใหม่ให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด

2. ข้อตกลงร่วมระหว่างตัวแทนคณะกรรมการชาวบ้านแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินภาคอีสานและตัวแทนทางราชการ กรณีป่าแก้งกะอาม

2.1 ให้เข้าทำกินที่ดินเดิม ในแปลงปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ เนื่องจากทับที่ดินทำกินของชาวบ้าน

2.2 ขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยมีชาวบ้านเป็นกรรมการร่วม และเพื่อแก้ไขปัญหาตามข้อเท็จจริงต่อไป

2.3 หลังจากคณะกรรมการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาแล้ว ให้ดำเนินการตามแนวทางของคณะกรรมการต่อไป

ผลของการประชุมร่วมกับภาครัฐในครั้งนั้น ทำให้ชาวบ้านบ้านแก้งกะอาม บ้านดงบัง ที่ได้รับความเดือดร้อนใช้สิทธิตามข้อตกลงร่วมกรณีป่าแก้งกะอาม เข้าทำกินในที่ ดินเดิม แต่ปรากฏเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กล่าวหาว่า ชาวบ้านได้เข้าไปบุกรุก ยึดถือ ครอบครอง พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ที่อยู่ที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บ้านแก้งกะอาม และบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม (นาย เสรีย์ คำไสย, 2545 : สัมภาษณ์) และกลายเป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างชาวบ้านด้วยกัน โดย กลุ่มหนึ่งเป็นชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของสมัชชาคนจน และอีกกลุ่มเป็นชาวบ้านทั่วไป ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : สมัชชาคนจน โดยราษฎรบ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย บ้าน ดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 135 คน

กลุ่มที่ 2 : กลุ่มราษฎรบ้านแก้งกะอาม หมู่ 6, 10 บ้านขมิ้น หมู่ 7, 8, 9 ตำบลผาเสวย และบ้านดงบัง หมู่ 6 ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ รวม ประมาณ 531 ราย

จากการที่ราษฎรมีความคิดที่ขัดแย้งกัน โดยแยกเป็น 2 กลุ่มอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ข้อเรียกร้องของราษฎรทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว มีความคิดที่ขัดแย้งและสวนทางกัน ทำให้การ ดำเนินการหามาตรการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดความยุ่งยาก และซ้ำซ้อนมากขึ้น (ประสาน เขียนนิลศิริ, 2545 : สัมภาษณ์) ผู้วิจัยได้แยกรายละเอียดการ เรียกร้องสิทธิทำกินของราษฎรทั้ง 2 กลุ่ม และการดำเนินการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

1.2.2 การเรียกร้องสิทธิทำกินและการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม สมัชชาคนจน

กลุ่มสมัชชาคนจน ประกอบด้วย ราษฎรบ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย ราษฎร บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 135 คน โดยกลุ่มนี้ มีแกนนำที่สำคัญ คือ นายแรมเล็ก นิลนวล นายเหลาไทย นิลนวล นายธงชัย ศรีจันทังค์ นายประยุทธ์ ธรรมประชา ฯลฯ

ข้อเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจน คือ ขอที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ ภูพาน โดยอ้างว่า ได้เคยเข้าไปทำกินในพื้นที่ก่อนที่จะประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ จึงขอ กลับเข้าไปทำกินในที่ดินเดิมของพวกเขา โดยอ้างบันทึกหาหรือการแก้ไขปัญหาตามข้อตกลง ระหว่างตัวแทนคณะกรรมการชาวบ้าน แก้ไขปัญหาที่ดินทำกินภาคอีสาน และตัวแทนทาง

ราชการ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538 ณ ศาลากลางจังหวัดสกลนคร กรณีป่าแก้งกะอาม คือ 1) ให้เข้าทำกินที่ดินเดิมในแปลงปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องจากทับที่ทำกินของชาวบ้าน 2) ขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยมีชาวบ้านเป็นกรรมการร่วมและเพื่อแก้ปัญหาตามข้อเท็จจริงต่อไป และ 3) หลังจากคณะกรรมการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาแล้ว ให้ดำเนินการตามแนวทางของคณะกรรมการต่อไป และอั้งบันทึกรูปความคืบหน้าการปฏิบัติตาม ข้อหารือ สืบเนื่องจากข้อหารือ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538 ระหว่างตัวแทนคณะกรรมการชาวบ้านแก้ไขปัญหาคือที่ดินทำกินภาคอีสานกับตัวแทนทางราชการ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2538 โดยกลุ่มสมัชชาคนจนได้ยื่นข้อเรียกร้องต่อ นายประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ (ในสมัยนั้น) ณ บ้านใหม่พัฒนา ตำบลสร้างค้อ กิ่งอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีข้อเสนอเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดกาฬสินธุ์ รวม 2 ประเด็น ตามบันทึกการหารือฯ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2538 ข้อ 4 และข้อ 5 ดังนี้ (กุลธิดา พิมพา. 2543 : 7-8)

ข้อ 4 กรณีอุทยานแห่งชาติภูพานทับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอให้ท่านพิจารณาแก้ไขปัญหา

4.1 ให้สำรวจตรวจสอบและปรับแนวเขตออกให้พื้นที่ดินทำกินของชาวบ้าน

4.2 ให้ออกเอกสารสิทธิรับรอง

ข้อ 5 กรณีความเดือดร้อนไม่มีที่ดินทำกินของชาวบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ สืบเนื่องมาจากถูกอพยพจากที่ดินทำกิน ซึ่งถูกอุทยานแห่งชาติภูพานประกาศทับ เมื่อปี พ.ศ.2525 จนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีที่ดินทำกินมีแต่ที่ตั้งหมู่บ้าน จึงขอความเมตตาให้พิจารณาช่วยเหลือ คือ

5.1 ขอให้รัฐจัดหาที่ดินทำกินให้ครอบครัวละ 15 ไร่ หรือ

5.2 ขอกลับเข้าที่ดินทำกินเดิมในระหว่างรอให้รัฐจัดหาที่ดินให้

5.3 ขอให้ออกเอกสารสิทธิรับรองในพื้นที่ตั้งชุมชน

1.3 การดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจน

จังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับหนังสือกลุ่มสมัชชาคนจน ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2538 แจ้งว่ากลุ่มราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับปัญหาที่ดินทำกินกรณีป่าแก้งกะอาม จำนวน

เอกสารสิทธิที่อยู่อาศัยในเขต หมู่บ้านให้ราษฎร ซึ่งมีราษฎรบางส่วนในหมู่บ้านได้รับเอกสารสิทธิไปแล้ว

1.4.2 คำสั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ 2317/2538 ลงวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2538 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรเกี่ยวกับที่ดินทำกิน โดยมีนายอำเภอสมเด็จ เป็นประธานคณะกรรมการ มีตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและตัวแทนราษฎรผู้เดือดร้อน ฝ่ายละเท่า ๆ กัน ร่วมเป็นคณะกรรมการฯ เพื่อออกไปตรวจสอบข้อเท็จจริงและหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการตรวจสอบ ข้อเท็จจริงโดยการสอบปากคำ ปรากฏดังนี้

1) กรณีราษฎรบ้านคงบัง ตำบลมหาไชย มีราษฎรอ้างการครอบครองทั้งสิ้น จำนวน 43 ราย เนื้อที่ 970 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา แยกได้ดังนี้

1.1) กลุ่มผู้เช่าครอบครองพื้นที่มาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2501 จนถึงปี 2538 มีจำนวน 8 ราย เนื้อที่ 138 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา ขณะตรวจสอบมีการปลูกพืชไร่และเป็นที่อยู่อาศัย 1 ราย

1.2) กลุ่มผู้เคยเช่าทำกินระหว่างปี 2501 – 2526 ปัจจุบันออกมาแล้วจำนวน 35 ราย เนื้อที่ 823 ไร่ ขณะตรวจสอบมีสภาพเป็นป่า

2) กรณีราษฎรบ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย มีราษฎรอ้างการครอบครองทำกินทั้งสิ้นจำนวน 92 ราย เนื้อที่ 2,193 ไร่ แยกได้ดังนี้

2.1) กลุ่มราษฎรที่อ้างว่าเช่าทำกินมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2439 ถึงปัจจุบัน (เมื่อปี 2538) จำนวน 22 ราย เนื้อที่ 644 ไร่ ขณะตรวจสอบมีการปลูกพืชไร่และทำนา

2.2) กลุ่มราษฎรที่อ้างว่าเคยทำกินระหว่างปี 2502 – 2525 ขณะตรวจสอบได้ออกมาจากพื้นที่แล้ว จำนวน 70 ราย เนื้อที่ 1,549 ไร่ ขณะตรวจสอบมีสภาพเป็นป่า

3) คณะทำงานมีความเห็นดังนี้

3.1) ให้พิจารณาปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานออกจากที่ทำกินของราษฎร แล้วมอบพื้นที่ให้หน่วยงาน ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้แก่ราษฎร ถ้าพื้นที่ใดไม่สามารถปรับแนวเขตได้ ให้ ส.ป.ก. พิจารณาพื้นที่ใหม่หรือชดเชยให้ เนื่องจากราษฎรเคยทำกินมาก่อนการประกาศขยายเขตอุทยานแห่งชาติเมื่อปี 2525

3.2) ขอให้พิจารณาปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานออกจากที่ตั้งชุมชน พร้อมทั้งพิจารณาออกเอกสารสิทธิ์ให้ เนื่องจากหมู่บ้านได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2434 ก่อนประกาศเขตอุทยานแห่งชาติภูพานเมื่อปี 2515

การดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านความเห็นของคณะกรรมการของจังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ปรากฏว่า ไม่มีความคืบหน้าและไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เนื่องจากติดขัดกับระเบียบข้อบังคับของทางราชการ กลุ่มชาวบ้านที่เดือดร้อนจึงได้เรียกร้องสิทธิ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป (นายกิตติเดช ศรีมงคล. 2545 : สัมภาษณ์)

ต่อมาวันที่ 11 กันยายน 2538 ได้มีการประชุมร่วมเรื่อง “มาตรการแก้ไขปัญหาล่าและที่ดินทำกิน ภาคอีสาน” ระหว่าง นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ในขณะนั้น) กับสมาชิกชาวนาชาวไร่ ภาคอีสาน และคณะกรรมการชาวบ้านแก้ไขปัญหที่ดินทำกิน ภาคอีสาน ณ ห้องประชุมโรงแรมแก่นอินน์ จังหวัดขอนแก่น มีข้อสรุปกรณีปัญหาที่ดินทำกินอันสืบเนื่องจากการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดิน และที่ตั้งชุมชน กรณีอุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาคือ

1. ดำเนินการเพิกถอนแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานส่วนที่ทับที่ทำกิน และที่ตั้งของชุมชน

2. ยกเลิกการขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน

3. ดำเนินการออก สปก.4-01 ให้แก่ชาวบ้าน

แต่ในทางปฏิบัติมาตรการในการแก้ไขปัญหานี้ ไม่ได้รับการดำเนินการและยังเป็นกรณีปัญหาอยู่เช่นเดิม (นางบาง ไตรพิศ. 2545 : สัมภาษณ์)

วันที่ 9 มกราคม 2539 ได้มีการประชุมหารือร่วมระหว่างสมาชิกชาวนาชาวไร่ ภาคอีสาน และคณะกรรมการชาวบ้านแก้ไขปัญหที่ดินทำกินภาคอีสาน จังหวัดสกลนคร กับตัวแทนทางราชการ ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้สรุปผลการหารือ กรณีปัญหาป่าแก้งกะอาม จะตั้งคณะกรรมการไปตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาคือไป และมีกรรมการรงค์เรียกร้องเพื่อให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาระยะเร่งด่วนในพื้นที่ดินทำกินของปัญหาป่าไม้ภาคอีสาน ในนามของคณะกรรมการแก้ไขปัญหที่ดินทำกิน และสมาชิกชาวนาชาวไร่ภาคอีสาน ได้เข้าร่วมกลไกการผลักดันเชิงนโยบายรัฐ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกับพี่น้องเครือข่ายปัญหาในทุกภาค โดยใช้นามร่วมกันว่า “กลุ่มสมาชิกคนจน”

ในเดือนพฤษภาคม 2539 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามผลการแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์ ตาม

คำสั่งที่ 514/2539 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 และได้มีการจัดประชุมคณะกรรมการ ตรวจสอบและติดตามผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร ครั้งที่ 1/2539 มีมติ ให้จัดตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งรวมกรณีปัญหาที่ดินทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ โดยระบุให้มีนายอำเภอสมเด็จ เป็นหัวหน้าคณะทำงานและให้มีตัวแทนจากหน่วยงานราชการและตัวแทนราษฎรผู้เดือดร้อน เป็นผู้ทำงาน และให้ป่าไม้อำเภอสมเด็จ เป็นเลขานุการคณะทำงาน รวมองค์ประกอบทั้งสิ้น 10 คน ให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีการถือครองรายคร้วเรือน การทำประโยชน์ในพื้นที่ที่มีปัญหาข้อขัดแย้งกันระหว่างภาครัฐกับชาวบ้าน
2. ให้เสนอความเห็นที่พื้นที่ดังกล่าวมีความเป็นมาและแนวทางการแก้ไขอย่างไร
3. ให้พิจารณาและศึกษาถึงผลกระทบและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาในระดับจังหวัดต่อไป

การหารือถึงความคืบหน้าการปฏิบัติตามข้อหารือระหว่างคณะกรรมการชาวบ้าน และสมัชชาชาวบ้าน ภาคอีสาน กับตัวแทนทางราชการ โดยมีนายพยุง นพสุวรรณ รักษา ราชการแทนอธิบดีกรมป่าไม้ เป็นประธานในที่ประชุม ณ จังหวัดนครราชสีมา โดยยึดข้อตกลง เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2538 สรุปผลความคืบหน้าได้ว่า มีราษฎรได้รับความเดือดร้อน จำนวน 32 ราย รวมเนื้อที่ 287 ไร่ โดยผู้แทนจังหวัดกาฬสินธุ์ แจ้งว่าราษฎร จำนวน 32 ราย อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ทางจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ดำเนินการนำเข้าสู่ประชุมคณะอนุกรรมการจังหวัดพิจารณาช่วยเหลือ ซึ่งประธานได้รับปากว่าจะติดตามปัญหานี้เป็นกรณีพิเศษ

จากการหารือกันดังกล่าว จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน (เพิ่มเติม) เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพาน เป็นประธานทำงาน และมีป่าไม้อำเภอสมเด็จ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ กำนันตำบลผาเสวย ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลผาเสวย ตำบลมหาไชย และตัวแทนราษฎร ร่วมเป็นคณะทำงาน รวมทั้งสิ้น 10 คน

ในระหว่างเดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน 2539 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรจังหวัดกาฬสินธุ์ หลายครั้ง โดยคณะทำงานฯ ได้สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดังนี้

1. กรณีป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ในท้องที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย ราษฎรทำกินทั้งสิ้น 43 ราย เนื้อที่ 970 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา แยกเป็น

1.1 ผู้ที่ทำกินมาโดยตลอด ตั้งแต่ พ.ศ.2501 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 8 ราย เนื้อที่ 138 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา มี 8 คน ซึ่งมีการปลูกพืชไร่ และในจำนวนนี้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย 1 ราย

1.2 ผู้ที่เคยทำกินระหว่าง พ.ศ.2501-2526 ปัจจุบันออกมาแล้วไม่กลับเข้าทำกินอีก จำนวน 35 ราย เนื้อที่ 832 ไร่ สภาพปัจจุบันเป็นป่า

2. กรณีป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอามในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ในท้องที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย มีราษฎรทำกินทั้งสิ้น 92 ราย เนื้อที่ 2,193 ไร่ แยกเป็น

2.1 ผู้ที่ทำกินโดยตลอด ตั้งแต่ พ.ศ.2489-2502 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 22 ราย เนื้อที่ 644 ไร่ สภาพปัจจุบันปลูกพืชไร่ มันสำปะหลัง ทำนาเป็นบางส่วน

2.2 ผู้ที่เคยทำกินระหว่าง พ.ศ.2502 -2525 ปัจจุบันได้ออกมาแล้ว จำนวน 70 ราย เนื้อที่ 1,549 ไร่ สภาพปัจจุบันเป็นป่า

แนวทางการแก้ไขปัญหา กรณีที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ข้อที่

1. และ 2. คือ

1. ขอให้พิจารณาปรับแนวเขตอุทยานออกจากที่ทำกินของราษฎรแล้วมอบพื้นที่ให้หน่วยงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมพิจารณาดำเนินการหรือหาพื้นที่ใหม่หรือจ่ายค่าชดเชยให้ เนื่องจากราษฎรเคยทำกินมาก่อนการประกาศขยายเขตอุทยานแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ.2525

2. ขอให้พิจารณาปรับแนวเขตอุทยานออกจากที่ตั้งชุมชน พร้อมทั้งพิจารณาออกเอกสารสิทธิ์ให้ เนื่องจากหมู่บ้านได้ก่อตั้งมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2434 ก่อนการประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2515

ในปี พ.ศ. 2540 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรระดับจังหวัด ครั้งที่ 1/2540 เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2540 ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้นำเสนอผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรระดับจังหวัด กรณีราษฎรกลุ่มสมัชชาคนจนบ้านดงบังและบ้านแก้งกะอามเรียกร้องที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ให้คณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรระดับ

พิจารณา และที่ประชุม ได้มีมติรับทราบและให้รายงานให้หน่วยเหนือทราบเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเป็นปัญหาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จังหวัดไม่มีอำนาจในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และจังหวัดได้รายงานให้กรมป่าไม้ทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป หลังจากนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของราษฎรในระดับจังหวัดใหม่อีกครั้งหนึ่ง และยกเลิกคำสั่งจังหวัดดังกล่าวข้างต้น โดยคำสั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ 268/2540 ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลเกิดขึ้น

ต่อมาคณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของราษฎรระดับจังหวัด ได้ถูกยกเลิกไป เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล กระบวนการแก้ไขปัญหากรณีราษฎรกลุ่มสมัชชาคนจนบ้านดงบังและบ้านแก้งกะอามจึงเข้าไปสู่การแก้ไขปัญหในรูปแบบคณะกรรมการแก้ไขปัญหาร่วมระหว่างภาคราชการและกลุ่มสมัชชาคนจน โดยอยู่ในกลุ่มปัญหาป่าไม้และที่ดิน ซึ่งได้มีการประชุมหารือกันอย่างต่อเนื่อง

ในที่สุดได้ข้อสรุปในการแก้ไขปัญหามาตามผลการเจรจาเกี่ยวกับปัญหาป่าแก้งกะอาม บ้านดงบัง บ้านแก้งกะอาม จังหวัดกาฬสินธุ์ (ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน) เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2540 เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์. 2545 : 31-33)

1. ให้กรมป่าไม้ (ส่วนวิศวกรรมป่าไม้และอุทยานแห่งชาติภูพาน) ดำเนินการรังวัดปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานในส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อจากที่ดำเนินการในจังหวัดสกลนครเสร็จแล้ว ตามมติคณะกรรมการระดับจังหวัด
2. การจัดทำแผนที่และการดำเนินการเพิกถอนสภาพอุทยานแห่งชาติให้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย
3. กรณีราษฎรผู้เดือดร้อนออกไปก่อน ให้อุทยานแห่งชาติภูพานสำรวจหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อให้ความช่วยเหลือราษฎรกลุ่มดังกล่าว

ในขณะที่รอจะนำเสนอผลการเจรจาดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2540 ที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เรื่องมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน และการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติในภาพรวมทั้งประเทศ ซึ่งได้นำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับผลการเจรจาของกลุ่ม

ปัญหาป่าไม้และที่ดินดังกล่าว ในวันที่ 29 เมษายน 2540 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ในการดำเนินการติดตามผลการแก้ไขปัญหตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งที่ 151/2540 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2540 แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ และได้มีการประชุมครั้งที่ 1/2540 เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2540 มีมติให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ระดับจังหวัด โดยให้มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานอนุกรรมการฯ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการฯ มีตัวแทนราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนโดยตรง จำนวน 15 คน ร่วมเป็นคณะอนุกรรมการฯ ด้วย และมีที่ปรึกษาสมัชชาคนจนร่วมเป็นอนุกรรมการและเลขานุการร่วม ตามคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ ที่ 8/2540 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ.2540 และจังหวัดกาฬสินธุ์ได้แต่งตั้งตัวแทนราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนโดยตรงกรณีปัญหารายกรบ้านดงบังและบ้านแก้งกะอาม เรียกร้องที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ ภูพาน เป็นอนุกรรมการร่วมๆ จำนวน 15 คน และที่ปรึกษาสมัชชาคนจน 1 คน ตามคำสั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ 1893/2540 ลงวันที่ 4 กันยายน พ.ศ.2540 และคณะอนุกรรมการฯ ได้มีการประชุมครั้งที่ 1/2540 เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2540 ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อติดตามความคืบหน้าการดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีรายกรบ้านดงบังและบ้านแก้งกะอาม ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ซึ่งหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพานได้ชี้แจงว่า อยู่ระหว่างรอเจ้าหน้าที่จากส่วนวิศวกรรมป่าไม้ กรมป่าไม้ ออกมาร่วมดำเนินการ คาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จประมาณเดือนตุลาคม 2540 นี้

ภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล จึงได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรใหม่อีกครั้งหนึ่ง ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 40/2541 ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2541 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก และคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ที่ 4/2541 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 ได้แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นประธานอนุกรรมการฯ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการฯ และตัวแทนราษฎรเป็นอนุกรรมการร่วม

ในระหว่างที่รอผลการดำเนินการของส่วนวิศวกรรมป่าไม้และอุทยานแห่งชาติ ภูพาน เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2541 ได้มีราษฎรบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสุมเด็จ เข้าไป

บุกรุกพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน และเป็นพื้นที่บริเวณที่ส่วนวิศวกรรมป่าไม้ ได้กั้นพื้นที่ไว้เพื่อช่วยเหลือราษฎรตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 เนื้อที่ 1,400 ไร่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพานและเจ้าหน้าที่ป่าไม้หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กส. 8 (แก้งกะอาม) สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ จับกุมราษฎรหมู่บ้านดังกล่าว จำนวน 8 คน ในข้อหาบุกรุกพื้นที่ใหม่ จำนวน 20 ไร่ ซึ่งขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2540 และหนังสือสั่งการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่วนที่ 8 ที่ กษ 0708.4/ว 14774 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2540 จึงได้แจ้งความดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรตำบลแขงบาดาล อำเภอสมเด็จ ตาม ปวจ. ข้อ 1 เวลา 18.00 น. ลงวันที่ 25 มกราคม 2541 และเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2541 เวลาประมาณ 14.00 น. กลุ่มสมัชชาคนจนและตัวแทนราษฎรบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 60 คน โดยการนำของนายแรมเล็ก นิลนวล และนายเหลาไทย นิลนวล ได้ชุมนุมเรียกร้องบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเรียกร้องให้จังหวัดกาฬสินธุ์ปล่อยตัวผู้ต้องหาทั้ง 8 คน ที่ถูกจับกุมและไม่ให้ดำเนินคดีแก่ราษฎรจำนวนดังกล่าว โดยอ้างว่าราษฎรไม่มีความผิด เพราะราษฎรได้เข้าทำกินในพื้นที่ที่อุทยานแห่งชาติภูพาน และส่วนวิศวกรรมป่าไม้ กรมป่าไม้ ได้กั้นพื้นที่ไว้เพื่อรองรับการช่วยเหลือราษฎร ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาของราษฎรบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย ท้องที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า พื้นที่บริเวณที่เกิดเหตุอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานที่ประกาศทับซ้อนป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม และอยู่ในบริเวณที่อุทยานแห่งชาติภูพานและส่วนวิศวกรรมป่าไม้ กรมป่าไม้ ได้ตรวจสอบกั้นพื้นที่ไว้เพื่อรองรับและช่วยเหลือราษฎรตามข้อเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจน เนื้อที่ 1,400 ไร่ แต่ราษฎรเข้าไปบุกรุกพื้นที่ใหม่ เนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ ซึ่งบริเวณที่กั้นไว้ดังกล่าวอยู่ในขั้นตอนที่อุทยานแห่งชาติภูพานและส่วนวิศวกรรมป่าไม้ดำเนินการหมายแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานในส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และจัดทำแผนที่เพื่อพิจารณาดำเนินการประกาศเพิกถอนสภาพอุทยานแห่งชาติภูพานบางส่วน และประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานใหม่ตามแนวทางการแก้ไขปัญหา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 ซึ่งพื้นที่บริเวณที่ราษฎรบุกรุกยังไม่มีเพิกถอนสภาพจากอุทยานแห่งชาติภูพานตามขั้นตอนของกฎหมายแต่อย่างใด จึงได้ถูกเจ้าหน้าที่ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีดังกล่าว และเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2541 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้จัดให้มีการประชุมหารือระหว่างตัวแทนของกลุ่มผู้ชุมนุมและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยได้ช่วยดำเนินการประกันตัวผู้ต้องหาทั้ง 8

คน ส่วนการดำเนินคดีให้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม และจะให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎรมากที่สุด ราษฎรมีความพึงพอใจจึงได้สลายตัวกลับไป

จังหวัดกาฬสินธุ์ได้รายงานเหตุการณ์ดังกล่าวให้กรมป่าไม้ทราบ ตามหนังสือจังหวัด ค่วนที่สุด ที่ กส 0011/1674 ลงวันที่ 30 มกราคม 2541 พร้อมกับหารือแนวทางปฏิบัติว่า ได้จับกุมราษฎรตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จำนวน 8 คน ในข้อหาร่วมกันกระทำความผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เหตุเกิดในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ท้องที่บ้านคงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ เนื้อที่บุกรุกประมาณ 20 ไร่ บริเวณที่ราษฎรบุกรุกเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่กันไว้เพื่อรองรับและช่วยเหลือราษฎรตามข้อเรียกร้องของสมัชชาคนจน ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานตามขั้นตอน ปัจจุบันยังไม่มีมีการเพิกถอนคงเป็นอุทยานแห่งชาติ จังหวัดกาฬสินธุ์จึงขอให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง และหารือกรมป่าไม่ว่า หากเกิดปัญหากรณีดังกล่าวขึ้นอีกจะให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการได้เพียงใด และ/หรืออย่างไร และในระหว่างที่รอการดำเนินการแก้ไขปัญหตามขั้นตอนของกฎหมาย จะให้จังหวัดและผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างไร ในบริเวณดังกล่าว

ต่อมาจังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับหนังสือ กรมป่าไม้ ค่วนที่สุด ที่ กษ 0712.2/3636 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 แจ้งว่า กรมป่าไม้ได้สั่งการให้ส่วนอุทยานแห่งชาติเร่งรัดหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพานรวบรวมผลขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ประจำจังหวัดโดยเร็ว สำหรับข้อหารือให้ดำเนินการดังนี้

1. หากเกิดปัญหากรณีดังกล่าวขึ้นอีก ให้จังหวัดกาฬสินธุ์พิจารณาปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ค่วนที่สุด ที่ กษ 0708.4/14774 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2540 และหนังสือกรมป่าไม้ ค่วนที่สุด ที่ กษ 0712.2/16593 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2540 สำหรับข้ออ้างของสมัชชาคนจนที่ชุมนุมเรียกร้องกรณีนี้เป็นข้ออ้างที่ไม่ถูกต้อง ชัดเจนนารมณ์และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้

2. ในระหว่างที่รอการดำเนินการแก้ไขปัญหตามขั้นตอนของกฎหมาย ให้จังหวัดกาฬสินธุ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควบคุม ดูแล รักษาพื้นที่ดังกล่าว ไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติม

ต่อมาเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2541 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับหนังสืออำเภอสมเด็จ ที่ กส 0711/ 291 ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2541 แจ้งว่า อำเภอสมเด็จได้รับแจ้งจากผู้ใหญ่บ้าน

บ้านแก้งกะอาม หมู่ที่ 6 ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ว่าราษฎรบ้านแก้งกะอาม จำนวน 167 ครอบครัว ซึ่งเคยเข้าทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานบริเวณป่าแก้งกะอามมาก่อน และได้ถูกเจ้าหน้าที่ให้ออกจากที่ดินทำกินเดิมเมื่อปี พ.ศ.2525 ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับที่ดินทำกิน จึงขอเรียกร้องให้ทางราชการพิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร รวม 2 ข้อ ดังนี้

1. ขอให้ราษฎรบ้านแก้งกะอามเข้าทำกินในที่ดินเดิมที่เคยทำกินมาก่อนต่อไปจนกว่ารัฐจะนำที่ดินดังกล่าวไปทำประโยชน์อย่างอื่น
2. ขอคัดค้านไม่ให้กลุ่มสมัชชาคนจน จำนวน 52 ราย เข้าจับจองในที่ดินบริเวณบ้านแก้งกะอาม ทับที่ดินทำกินของราษฎรบ้านแก้งกะอามอย่างเด็ดขาด เนื่องจากกลุ่มสมัชชาคนจนไม่ใช่คนที่อยู่ในพื้นที่ และมีการแอบอ้างว่าได้ครอบครองพื้นที่บริเวณดังกล่าวมาก่อน ซึ่งไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด

ซึ่งข้อเรียกร้องของราษฎรบ้านแก้งกะอาม พอสรุปได้ว่า ต้องการให้ทางราชการแก้ไขปัญหาลูกจุด และให้ความเป็นธรรมกับราษฎรในพื้นที่มากที่สุด และไม่ต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือกลุ่มสมัชชาคนจนที่เป็นคนมาจากถิ่นอื่นแล้วมาแอบอ้างว่าได้เคยเข้ามาทำกินในพื้นที่ ดังกล่าว ซึ่งไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด หากทางราชการจะช่วยเหลือราษฎรกลุ่มสมัชชาคนจนน่าจะไม่เหมาะสม ขอให้ช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่น่าจะเหมาะสม และถูกต้องมากกว่า จังหวัดกาฬสินธุ์จึงได้รายงานให้กรมป่าไม้ทราบตามหนังสือจังหวัด ส่วนที่สุด ที่ กส 0011/3893 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 พร้อมกับจังหวัดได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีราษฎรบ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เรียกร้องขอเข้าไปทำกินในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานบริเวณป่าแก้งกะอาม ตามคำสั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ 24/2541 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2541 ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคณะทำงาน ปรากฏว่า จังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับหนังสืออำเภอสมเด็จ ที่ กส 0711/957 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2541 แจ้งว่า คณะทำงานตามคำสั่งดังกล่าวได้ประชุมหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขแล้ว เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2541 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุมอำเภอสมเด็จ ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1. ราษฎรบ้านแก้งกะอามที่เคยเข้าอยู่อาศัย / ทำกิน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภูพานและได้ออกจากพื้นที่ดังกล่าวไปตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 จะขอกลับเข้าทำกิน / อยู่อาศัย ในที่ดินเดิม ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำกินอย่างต่อเนื่อง เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 และ 29 เมษายน 2540 และยังขัดต่อหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ด่วนที่สุด ที่ กษ 0784.4 /ว 14774 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2540 และหนังสือกรมป่าไม้ ด่วนที่สุดที่ กษ 0712.2/16593 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2540 และหนังสือกรมป่าไม้ ด่วนที่สุดที่ กษ 0712.2/3636 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 จึงไม่สามารถพิจารณาดำเนินการให้ได้ ตัวแทนราษฎรบ้านแก้งกะอามมีความเข้าใจและไม่คิดใจ

2. ในพื้นที่ 1,400 ไร่ ที่อุทยานแห่งชาติภูพานกันไว้เพื่อใช้เป็นพื้นที่แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินตามคำเรียกร้องของสมัชชาคนจน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติภูพานตามขั้นตอนของกฎหมาย ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการใด ๆ ทำให้เกิดความเสียหายจากสภาพเดิม หากฝ่าฝืนจะมีความผิดตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยเฉียบขาดต่อไป

3. เมื่อกรมป่าไม้ได้ดำเนินการตามข้อ 2) เสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ควรพิจารณาจัดสรรที่ดินบริเวณดังกล่าวให้แก่ราษฎรบ้านแก้งกะอามผู้ที่ไม่ได้ทำกินร่วมกับกลุ่มสมัชชาคนจนด้วย ซึ่งตัวแทนกลุ่มสมัชชาคนจนที่ร่วมประชุมด้วยรับว่า หากราษฎรมีความเดือดร้อนจริงก็จะรับพิจารณาจัดสรรที่ดินบริเวณดังกล่าวเพื่อช่วยเหลือได้ ซึ่งจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งให้ยุติไปได้

4. ที่ประชุมมีมติให้ผู้ใหญ่บ้านบ้านแก้งกะอาม หมู่ 6 สืบตรวจรายชื่อราษฎรบ้านแก้งกะอาม ผู้ที่เดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องที่ดินทำกินจริง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในกลุ่มของสมัชชาคนจน แล้วส่งให้อำเภอเพื่อรายงานให้หน่วยเหนือทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาแก้ไขปัญหาต่อไป

5. ผู้ใหญ่บ้านแก้งกะอาม หมู่ 6 ได้แจ้งผลการสำรวจรายชื่อราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินและไม่อยู่ในกลุ่มของสมัชชาคนจน มีจำนวนทั้งสิ้น 22 ราย ซึ่งจังหวัดได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้กรมป่าไม้ทราบแล้ว ตามหนังสือจังหวัดกาฬสินธุ์ ด่วนที่สุด ที่ กส 0011/6586 ลงวันที่ 16 เมษายน 2540

ต่อมาภายหลังจังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับหนังสือจากอำเภอสมเด็จ ด่วนที่สุด ที่ กส 0711/1168 ลงวันที่ 28 เมษายน 2541 แจ้งว่า อำเภอได้รับหนังสือจากผู้ใหญ่บ้านบ้านดงบัง-นาฟ้าผ่า หมู่ 6 ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ รายงานว่า มีกลุ่มราษฎรบ้านดงบัง-นาฟ้าผ่า ซึ่งเป็น ผู้ยากจนประมาณ 100 คนเศษ ได้พากันเข้าไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน และได้กล่าวคัดค้านแล้วไม่ยอมรับฟัง โดยได้ตั้งเงื่อนไขว่าจะหยุดแผ้วถางป่าก็ต่อเมื่อทาง ราชการยกเลิกการจัดสรรที่ดิน 1,400 ไร่ ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานให้แก่กลุ่ม

(26 พฤษภาคม 2541) เป็นต้นไป แต่ให้ผู้ปลูกพืชไปก่อนวันนี้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ สำหรับปีต่อไปหากการแก้ไขปัญหายังไม่แล้วเสร็จตามขั้นตอนจะได้นำเสนอให้คณะอนุกรรมการชุดนี้พิจารณาใหม่อีกครั้งหนึ่ง หากฝ่าฝืนเจ้าหน้าที่จะดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉียบขาด และได้รายงานให้กรมป่าไม้ทราบตามหนังสือจังหวัดกาฬสินธุ์ ค่วนที่สุด ที่ กส 0011/10927 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2541

ต่อมาจังหวัดกาฬสินธุ์ได้นำเสนอผลการรังวัดกันแนวพื้นที่ 1,400 ไร่ ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เพื่อปรับลดแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เพื่อแก้ไขปัญหาดามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 เสนอให้ที่ประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งที่ 1/2541 เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2541 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ พิจารณาให้ความเห็นชอบแนวเขตดังกล่าวและได้รายงานให้กรมป่าไม้ทราบแล้ว ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องหลักการ มาตรการ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งมติดังกล่าวมีผลยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 และ 29 เมษายน 2540 โดยให้ใช้มติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้แทนข้อความในมติคณะรัฐมนตรีฉบับที่ยกเลิก สำหรับการดำเนินการใดๆ ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วและสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ด้วย ซึ่งขณะนี้ปัญหาดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของกรมป่าไม้ เพื่อให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

ในระหว่างที่รอผลการพิจารณาของกรมป่าไม้ ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่เกี่ยวกับกระแสการปรับแนวเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานเพื่อช่วยเหลือกลุ่มสมัชชาคนจน จำนวน 1,400 ไร่ ส่งผลให้ราษฎรในพื้นที่เรียกร้องขอคัดค้านการปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพานเป็นจำนวนมาก จังหวัดกาฬสินธุ์จึงได้นำเสนอผลการปรับแนวเขตให้คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์พิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ในคราวประชุม ครั้งที่ 1/2542 วันที่ 23 มีนาคม 2542 เวลา 14.00 น. ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ประชุมมีมติไม่ให้มีการปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เนื่องจากพื้นที่บริเวณที่จะทำการปรับแนวยังคงมีสภาพเป็นป่าค่อนข้างสมบูรณ์ มีต้นไม้ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่และประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และได้รายงานให้กรมป่าไม้ทราบและเพื่อพิจารณาแล้ว

ต่อมาได้ครบกำหนดระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตตามมติที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ครั้งที่ 1/2540 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2541 กลุ่มสมาชิกคนจนได้เข้าเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วไม่ยอมออกไปจากพื้นที่ แต่กลับดำเนินการปลูกพืชยืนต้นโดยเฉพาะไม้ผลลงไปในพื้นที่เป็นจำนวนมาก เช่น ขนุน มะม่วง มะนาว กลิ้วฝรั่ง น้อยหน่า ฯลฯ ส่งผลทำให้กลุ่มราษฎรในพื้นที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บ้านแก้งกะอาม และบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย เกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมาก จึงรวบรวมสมาชิกเข้าไปบุกรุกพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานเพื่อเป็นข้อต่อรองให้ทางราชการเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาคืนคืนโดยด่วน ภายใต้เงื่อนไขว่าหากทางราชการผลักดันให้กลุ่มสมาชิกคนจนออกไปจากพื้นที่ 1,400 ไร่ ไม่ให้ทำกินต่อไป กลุ่มราษฎรก็จะยินยอมออกไปจากพื้นที่โดยไม่เรียกร้องใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อราษฎรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จนทำให้ราษฎรในพื้นที่เกิดความขัดแย้งทางด้านความคิดและการปฏิบัติ จึงเลียนแบบพฤติกรรมของกลุ่มสมาชิกคนจน มาเป็นสาเหตุและข้ออ้างในการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน โดยเฉพาะราษฎรบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย และบ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ทางราชการจะต้องเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาคืนคืน 2 กรณี โดยเร่งด่วนต่อไป

1.5 การเรียกร้องสิทธิทำกินและการแก้ไขปัญหากลุ่มราษฎรในพื้นที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บ้านแก้งกะอาม และบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลสืบเนื่องจากการเข้าไปบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานของกลุ่มสมาชิกคนจน เป็นสาเหตุทำให้กลุ่มราษฎรในพื้นที่โดยเฉพาะราษฎรบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บ้านแก้งกะอาม และบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เกิดความไม่พอใจในการแก้ไขปัญหาคืนคืนดังกล่าว จึงได้รวมกลุ่มกันเข้าไปบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานเพื่อกดดันและเรียกร้องให้ทางราชการรีบดำเนินการผลักดันกลุ่มสมาชิกคนจนให้ออกจากพื้นที่ไป หากทางราชการดำเนินการสำเร็จกลุ่มราษฎรยินยอมที่จะยุติการบุกรุกพื้นที่และไม่เรียกร้องสิทธิใดๆ (สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์, 2545 : 41-46) โดยกลุ่มนี้ ประกอบด้วย กลุ่มราษฎรบ้านแก้งกะอาม หมู่ 6, 10 บ้านขมิ้น หมู่ 7, 8, 9 ตำบลผาเสวย และบ้านดงบัง หมู่ 6 ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมประมาณ 531 ราย มีแกนนำที่สำคัญได้แก่ นายสว่าง คำไสย์ นายตา สุทธิ นายชาญ คำสุข นายคำ คิดสร้าง นายคำบอน

ไชยพรม และนางอาจ มะลิพัฒน์ นายประเสริฐ การแปลง ฯลฯ ซึ่งมีข้อเรียกร้องและแนวทางการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อเรียกร้อง ขอดำเนินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน โดยอ้างว่าเคยเป็นที่ทำกินของราษฎรมาก่อนตั้งแต่บรรพบุรุษ (บริเวณดงคำพร้าวและดงใหญ่) และอ้างมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 ที่จะจัดสรรที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานให้แก่กลุ่มสมัชชาคนจนซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม เนื่องจากกลุ่มสมัชชาคนจนเป็นคนมาจากที่อื่น ไม่ใช่คนในพื้นที่ และไม่เคยเข้าไปครอบครองพื้นที่ในเขตอุทยานฯ มาก่อนแต่อย่างใด จึงไม่สมควรจะได้รับการช่วยเหลือควรช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ที่น่าจะเหมาะสมกว่า

สาเหตุที่เรียกร้อง เป็นผลสืบเนื่องจากการแก้ไขปัญหากลุ่มสมัชชาคนจนเรียกร้องที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 ให้อุทยานแห่งชาติภูพานและส่วนวิศกรรมป่าไม้กันพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน เนื้อที่ประมาณ 1,400 ไร่ เพื่อช่วยเหลือราษฎรกลุ่มสมัชชาคนจน ขณะที่อยู่ระหว่างการดำเนินการแก้ไขปัญหาคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กลุ่มสมัชชาคนจนได้เข้าไปบุกรุกแผ้วถาง ยึดถือครอบครองพื้นที่เพื่อปลูกพืชก่อนในบริเวณพื้นที่ 1,400 ไร่ และไม่ยอมออกไปจากพื้นที่ ทั้ง ๆ ที่ทางราชการได้ประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ทราบว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องและมีขอบด้วยกฎหมาย ทำให้กลุ่มราษฎรในพื้นที่เกิดความไม่พอใจจึงได้เรียกร้องให้ทางราชการได้นำเสนอให้คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก จังหวัดกาฬสินธุ์ พิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ยุติไป ซึ่งคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ประชุมครั้งที่ 1/2541 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2541 เวลา 14.00 น. ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ มีมติให้กลุ่มสมัชชาคนจนยุติการบุกรุกพื้นที่ก่อนจนกว่าจะดำเนินการแก้ไขปัญหาคณะรัฐมนตรีแล้วเสร็จ สำหรับพื้นที่ที่ปลูกไปแล้วให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ สำหรับปีต่อไปหากการแก้ไขปัญหายังไม่แล้วเสร็จตามขั้นตอนจะได้นำเสนอคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก จังหวัดกาฬสินธุ์ ชุดนี้ พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

แต่กลุ่มสมัชชาคนจนไม่ปฏิบัติตามมติที่ประชุมดังกล่าวแต่อย่างใด ทำให้ราษฎรในพื้นที่ ได้แก่ บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บ้านแก่งกะอาม และบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่พอใจในการกระทำของกลุ่มสมัชชาคนจน จึงได้ร่วมกันขึ้น

ไปบุกกรุกพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2541 เป็นต้นมา ซึ่งสามารถลำดับเหตุการณ์ได้ดังนี้ (ป่าไม้อำเภอสมเด็จ. 2545 : 7-12)

เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2541 อำเภอสมเด็จ ได้รับแจ้งจากผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 8 ตำบล ผาเสวย แจ้งว่า กลุ่มราษฎรบ้านขมิ้น หมู่ 7, 8 และ 9 ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ ประมาณ 300 คน โดยมีอุปกรณ์เผ่าถางป่า เช่น มีด ขวาน เลื่อย ฯลฯ จะเข้าไปบุกกรุกเผ่าถางพื้นที่บริเวณดงกำพร้าว ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน โดยจะเผ่าถางพื้นที่ประมาณ 1,000 ไร่ เพื่อจัดสรรเป็นที่ทำกิน โดยอ้างว่าเป็นที่ดินทำกินที่เคยทำกินมาก่อนตั้งแต่บรรพบุรุษ และอ้างว่ากลุ่มสมัชชาคนจนไม่ยอมออกจากพื้นที่บริเวณ 1,400 ไร่ หลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผลแล้วยังมีการปลุกไม้ผล ไม้ยืนต้นในพื้นที่อีกด้วย พร้อมกับเรียกร้องให้ทางราชการรีบดำเนินการผลักดันให้กลุ่มสมัชชาคนจนออกไปจากพื้นที่ดังกล่าวโดยด่วน หากไม่สามารถผลักดันให้กลุ่มสมัชชาคนจนออกไปจากพื้นที่ได้ กลุ่มราษฎรจะรวมตัวกันเข้าไปบุกกรุกเผ่าถางพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานต่อไป อำเภอและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพานได้รับเรื่องไว้เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป ราษฎรจึงยอมสลายตัวชั่วคราว

เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2541 อำเภอสมเด็จ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ป่าไม้อำเภอสมเด็จ เจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กส.8 (แก้งกะอาม) เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน และองค์การบริหารส่วนตำบลผาเสวย ได้ร่วมกันออกไปชี้แจงแก่ราษฎรพร้อมกับเจรจารับทราบปัญหาเพื่อระงับยับยั้งการกระทำผิดกฎหมาย กลุ่มราษฎรได้ยื่นข้อเรียกร้องว่า ต้องการพื้นที่บริเวณดงกำพร้าวในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เนื้อที่ 1,000 ไร่ เพื่อจัดสรรให้แก่ราษฎร โดยอ้างว่าบรรพบุรุษเคยทำกินมาก่อนประกาศเขตอุทยานฯ และราษฎรยากจนไม่มีที่ทำกิน อำเภอและอุทยานแห่งชาติภูพานได้รับข้อเสนอไว้ โดยจะเร่งรัดประสานการดำเนินการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้อง และเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ต่อไป ราษฎรมีความพอใจจึงได้สลายตัวไป

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2541 อำเภอได้รับแจ้งจากสายตรวจอุทยานแห่งชาติภูพาน ว่า ได้มีราษฎรบ้านแก้งกะอาม หมู่ 6 ตำบลผาเสวย รวมประมาณ 200 คน เดินทางเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เพื่อบุกกรุกเผ่าถางพื้นที่และนำมาจัดสรรพื้นที่ให้แก่ราษฎรต่อไป โดยอ้างเหตุผลเดียวกันกับราษฎรบ้านขมิ้น หมู่ 7, 8, 9 ตำบลผาเสวย อำเภอจึงได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชุดเดิมออกไปประชุมชี้แจงราษฎรและรับทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับกลุ่มราษฎรบ้านขมิ้น ราษฎรมีความพอใจระดับหนึ่งจึงยินยอมสลายตัว

อำเภอจึงได้จัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ครึ่งกำลังในพื้นที่ เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มราษฎรอย่างใกล้ชิด

เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2541 ได้รับแจ้งจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติภูพาน บ้านแก่งกะอาม ว่ากลุ่มราษฎรบ้านขมิ้น หมู่ 7, 8, 9 ประมาณ 300 คน กลุ่มราษฎรบ้านแก่งกะอาม หมู่ที่ 6, 10 ประมาณ 250 คน และราษฎรบ้านดงบัง หมู่ 6 ประมาณ 10 คน พร้อมอุปกรณ์การแผ้วถางป่า เช่น มีด ขวาน เลื่อย จอบ เสียม ฯลฯ ได้รวมตัวกันเข้าไปแผ้วถางป่า ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานบริเวณป่าดงใหญ่ ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านแก่งกะอาม และบริเวณดงกำพร้าว ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบ้านขมิ้น ท้องที่ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ และบริเวณดงคำบาก ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือบ้านดงบัง ท้องที่ตำบลมหาไชย โดยราษฎรอ้างว่า ทางราชการไม่สามารถผลักดันให้กลุ่มสมาชิกคนจน ออกจากพื้นที่ได้ อำเภอสมเด็จและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชุดเดิม ร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้ร่วมกันเข้าประชุมชี้แจงราษฎรเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ กลุ่มราษฎรได้ยื่นข้อเสนอกับทางราชการขอให้ทางราชการจัดที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรที่ยากจนไม่มีที่ทำกิน ถึงแม้จะกระทำผิดกฎหมายก็จะยินยอมให้จับกุมทั้งหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่จึงได้ประชุมชี้แจงเพื่อหาแนวทางแก้ไขและได้ให้ผู้ใหญ่บ้านบ้านขมิ้นทั้ง 3 หมู่ ผู้ใหญ่บ้านบ้านแก่งกะอามทั้ง 2 หมู่บ้าน และผู้ใหญ่บ้านบ้านดงบัง ได้สำรวจข้อมูลราษฎรที่มีความยากจน ไม่มีที่ดินทำกินจริงๆ รายงานให้อำเภอสมเด็จทราบโดยด่วน เพื่อจะได้ดำเนินการช่วยเหลือโดยเร่งด่วนต่อไป ราษฎรทั้ง 3 หมู่บ้าน ขอรื้อกันก่อนจะให้คำตอบในภายหลังและหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพาน ได้เดินทางไปรายงานสถานการณ์ให้กรมป่าไม้ทราบ

เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2541 ได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ว่ากลุ่มราษฎรทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้รวมตัวกันเข้าไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานอีกครั้งหนึ่ง ขณะ เจ้าหน้าที่จึงได้สกัดกั้นไม่ให้ราษฎรเข้าไปในพื้นที่ พร้อมกับครึ่งกำลังเพื่อควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพานจึงได้รายงานสถานการณ์ดังกล่าวให้นายอำเภอสมเด็จทราบ และได้รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ และรองผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ทราบ จึงได้เชิญผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาฬสินธุ์ ปลัดจังหวัดกาฬสินธุ์ ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ เข้าพบและหารือการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในวันที่ 21 ธันวาคม 2541 ผู้ใหญ่บ้านบ้านขมิ้น ผู้ใหญ่บ้านบ้านแก่งกะอาม และผู้ใหญ่บ้านบ้านดงบัง ได้รายงานผลการสำรวจจำนวนราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินและจำนวนพื้นที่ที่ราษฎรร้องขอให้อำเภอทราบไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาแก้ไขปัญหา พอสรุปได้ดังนี้

1. บ้านดงบัง หมู่ 6 ตำบลมหาไชย	115 ราย	เนื้อที่ 1,762 ไร่
2. บ้านแก่งกะอาม หมู่ 6 ตำบลผาเสวย	150 ราย	เนื้อที่ 1,901 ไร่
3. บ้านแก่งกะอาม หมู่ 10 ตำบลผาเสวย	74 ราย	เนื้อที่ 994 ไร่
4. บ้านขมิ้น หมู่ 7 ตำบลผาเสวย	61 ราย	เนื้อที่ 984 ไร่
5. บ้านขมิ้น หมู่ 8 ตำบลผาเสวย	71 ราย	เนื้อที่ 1,009 ไร่
6. บ้านขมิ้น หมู่ 9 ตำบลผาเสวย	60 ราย	เนื้อที่ 479 ไร่
	รวม 531 ราย	เนื้อที่ 7,129 ไร่

วันที่ 19 – 20 ธันวาคม 2541 ไม่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มราษฎรทั้ง 3 หมู่บ้าน แต่อย่างใด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้ตั้งกำลังอยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2541 เวลา 13.30 น. ได้มีการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ประชุมมีมติให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้อุทยานแห่งชาติภูพานร่วมกับอำเภอสมเด็จเข้าไปชี้แจงกับราษฎรในพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้าน ให้ทราบว่าหากราษฎรเข้าไปบุกรุกพื้นที่อีกจะดำเนินการจับกุมโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ให้อุทยานแห่งชาติภูพาน อำเภอสมเด็จ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ อส. ฯลฯ ฝึกกำลังเตรียมพร้อมตั้งรับในพื้นที่
3. ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ แจ้งว่า ได้รายงานให้กรมป่าไม้เพื่อขอกำลังทหารและเจ้าหน้าที่ ศรป. เพื่อออกมาร่วมปฏิบัติงานแล้ว
4. ต้องเร่งผลักดันให้กลุ่มสมาชิกคนจนออกไปจากพื้นที่บริเวณ 1,400 ไร่ โดยเร่งด่วน
5. ให้อำเภอสมเด็จและอุทยานแห่งชาติภูพาน ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541
6. ให้อำเภอสมเด็จและอุทยานแห่งชาติภูพาน จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพช่วยเหลือราษฎรทั้ง 3 หมู่บ้าน โดยด่วน
7. การฝึกกำลังเจ้าหน้าที่ อุทยานแห่งชาติภูพานได้ขอสนับสนุนระดมกำลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
  - 7.1 เจ้าหน้าที่สายตรวจอุทยานแห่งชาติภูพาน และชุดเฉพาะกิจฯ จังหวัดสกลนคร รวม 50 คน

7.2 เจ้าหน้าที่สายตรวจอุทยานแห่งชาติข้างเคียง

7.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 ค่ายศรีสุทลุงค์ 1 หมวด

43 คน

7.4 เจ้าหน้าที่กองร้อย อส. อำเภอสมเด็จ 1 กองร้อย

7.5 เจ้าหน้าที่ ศรป.

7.6 เจ้าหน้าที่สายตรวจสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น

7.7 เจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่า สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์

7.8 เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ

7.9 เจ้าหน้าที่กองร้อย อส. จังหวัดกาฬสินธุ์

หลังจากนั้นสถานการณ์ได้คลี่คลายลงไปในทางที่ดีขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้
 ตรีงกำลังในพื้นที่ตลอดเวลา และได้ถอนกำลังออกไปประมาณกลางเดือนมกราคม 2542 ต่อมา
 ในช่วงระหว่างวันที่ 21 – 31 มกราคม 2542 กลุ่มราษฎรบ้านขมื่น ตำบลผาเสวย ประมาณ 120
 คน กลุ่มราษฎรบ้านแก้งกะอาม ประมาณ 200 คน และกลุ่มราษฎรบ้านดงบัง ประมาณ 200
 คน ได้รวมตัวกันเข้าไปบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย ป่า
 ไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพาน นายอำเภอสมเด็จ นายอำเภอเมืองกาฬสินธุ์
 และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ อส. ได้เข้าไปเจรจาประชุมนซึ่งเียงกับราษฎรกลุ่มดังกล่าว ราษฎร
 ได้ยินยอมออกไปจากพื้นที่ ต่อมาเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2542 เจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้เขต
 ขอนแก่น ได้ออกดำเนินการรังวัดพื้นที่บริเวณที่กลุ่มราษฎรแผ้วถางพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ
 ภูพาน ท้องที่ตำบลผาเสวย และตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ ทั้ง 3 แปลง ผลปรากฏดังนี้

1. บริเวณดงคำพรา บ้านขมื่น เนื้อที่บุกรุกจำนวน 121 ไร่
2. บริเวณดงใหญ่ บ้านแก้งกะอาม เนื้อที่บุกรุกจำนวน 256 ไร่
3. บริเวณดงคำบาก บ้านดงบัง เนื้อที่บุกรุกจำนวน 75 ไร่

รวมเป็นเนื้อที่ที่ถูกบุกรุกทั้งหมด 452 ไร่

และได้รายงานให้กรมป่าไม้ทราบ ตามหนังสือสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น ลับ ค่วนที่สุด ที่
 กษ 0718.2/7 ลงวันที่ 25 มีนาคม 2542 ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน
 สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จไว้แล้ว

ต่อมาคณะอนุกรรมการช่วยเหลือประชาชนระดับจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ประชุม
 ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2542 ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่
 ประชุมมีมติให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารที่ถ่ายไว้เมื่อปี พ.ศ.2510 ในการตรวจ

พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎร ให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และได้แจ้งให้ประธานคณะทำงานทราบตามหนังสือจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ กส 0018/10389 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2542 และสำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ขอรับการสนับสนุนแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ.2510 จากกรมป่าไม้ตามหนังสือสำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่วนที่สุด ที่ กส 0011/1031 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2542 ต่อมาได้รับหนังสือสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ กษ 0712.3 / 2388 ลงวันที่ 20 กันยายน 2542 ส่งภาพถ่ายโครงการ VAP 61 มาตราส่วน 1 : 50,000 ถ่ายเมื่อ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2510 หมายเลข 105 และหมายเลข 106 รวม 2 ภาพ มาให้สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ แต่ไม่ได้มีการแปลภาพถ่ายแต่อย่างใด สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์จึงได้ส่งภาพถ่ายกลับไปให้กรมป่าไม้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญของศาล ด้านการแปลภาพถ่ายทางอากาศของกรมป่าไม้แปลภาพถ่ายทางอากาศ จำนวน 2 ภาพ ตามหนังสือที่ กส 0011/25908 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2543 ต่อมาได้รับหนังสือกรมป่าไม้ที่ กษ 0712.3 / 31259 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2542 ส่งผลการแปลภาพถ่ายทางอากาศบริเวณพื้นที่ที่กลุ่มราษฎรเรียกร้องดังกล่าว โดยนาย วัลลภ บังเกิดผล เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย 8 (ผู้เชี่ยวชาญของศาลในทางวิเคราะห์แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ) ปรากฏว่า พื้นที่บริเวณที่กลุ่มราษฎรบุกรุกทั้ง 3 แปลง ที่ขอให้ตรวจพิสูจน์ยังมีสภาพเป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์อยู่ และสำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ได้แจ้งให้หัวหน้าสำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์ ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนระดับจังหวัดกาฬสินธุ์ทราบ เพื่อนำเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการช่วยเหลือประชาชนระดับจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป

ต่อมาวันที่ 22 ธันวาคม 2542 เจ้าหน้าที่สายตรวจสำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ร่วมกับป่าไม้อำเภอสมเด็จ หน่วยป้องกันรักษาป่า ที่ กส 8 (แก้งกะอาม) และอุทยานแห่งชาติภูพาน ตรวจพบกลุ่มราษฎรบ้านแก้งกะอาม หมู่ที่ 6 ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 200 คน เข้าบุกรุกแผ้วถางป่าบริเวณทิศตะวันตกของบ้านแก้งกะอาม หมู่ที่ 6 ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน จึงเข้าจับกุมแต่ไม่สามารถเข้าจับกุมได้ เนื่องจากราษฎรมีจำนวนมากกว่ากำลังเจ้าหน้าที่ มีอุปกรณ์ มีด ขวาน เลื่อย เกรงว่าอาจจะเกิดอันตราย จึงได้ถ่ายภาพกลุ่มราษฎรที่กระทำผิดในที่เกิดเหตุและทราบชื่อบุคคลที่สามารถ ระบุได้ จำนวน 4 ราย คือ 1. นายสว่าง คำไสย 2. นายตา สุขรี 3. นายชาญ คำสุข 4. นายคำ คัดสร้าง จากนั้นได้จัดทำบันทึกและถ่ายภาพพื้นที่ที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ พร้อมกับได้นำเรื่องราวร้องทุกข์กล่าวโทษต่อ

พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ เพื่อขอให้นำตัวราษฎรทั้ง 4 รายดังกล่าว ซึ่งเป็นแกนนำมาดำเนินคดีกฎหมายต่อไป (สำนักงานป่าไม้อำเภอสมเด็จ. 2545 : 27-28)

จากกรณีกลุ่มราษฎรบุกรุกแผ้วถางป่าในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานดังกล่าว ได้รับรายงานว่าการรวมตัวของกลุ่มราษฎรครั้งนี้ อ้างว่าทางราชการเคยให้สัญญาว่าจะผลักดันกลุ่มราษฎรสมาชิกคนจนที่ทำกินอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติออกจากพื้นที่ 1,400 ไร่ แต่ทางราชการยังไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด กลุ่มสมาชิกคนจนยังคงทำกินอยู่ต่อไป ราษฎรกลุ่มบ้านแก่งกะอามจึงได้เข้าไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่เช่นเดียวกับกลุ่มสมาชิกคนจน ซึ่งกลุ่มสมาชิกคนจนที่ได้เข้าไปบุกรุกครอบครองพื้นที่ทำกินไม่ใช่กลุ่มที่เลขอาศัยทำกินอยู่เดิมทั้งหมด ส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้านอื่น ไม่ใช่กลุ่มราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนจริง ๆ ส่วนกลุ่มที่ได้รับความเดือดร้อนไม่ได้รับการจัดสรรพื้นที่ช่วยเหลือแต่อย่างใด อีกทั้งพื้นที่บริเวณที่กลุ่มสมาชิกคนจนเข้าไปบุกรุกเดิมเคยเป็นที่ทำกินของราษฎรบ้านแก่งกะอาม จึงต้องการที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของกลุ่มสมาชิกคนจน โดยมีเป้าหมายที่จะทยอยเข้าไปบุกรุกพื้นที่ประมาณ 3,000 ไร่ ภายใต้เงื่อนไขว่า หากทางราชการ ผลักดันกลุ่มสมาชิกคนจนออกจากพื้นที่ 1,400 ไร่ ไม่ให้ทำกินต่อไป กลุ่มราษฎรบ้านแก่งกะอามยินยอมจะไม่บุกรุกและไม่เอาพื้นที่ทำกินอีกต่อไป (สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์. 2545 : 45-47) ซึ่ง เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพานได้แจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไปแล้ว ส่วนแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดในพื้นที่ดังกล่าว สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สั่งการให้หน่วยป้องกัน สอดส่อง สืบสวน ตรวจสอบ การกระทำผิดในพื้นที่ที่มีการบุกรุกอย่างสม่ำเสมอ สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามที่กลุ่มราษฎรกล่าวอ้าง ได้รวบรวมข้อมูลประมวลเรื่องราว นำเรียนผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. รอฟังผลคดีจากพนักงานสอบสวน หากผลคดีเป็นประการใดจะได้นำเรียนเพื่อโปรดทราบต่อไป

2. รายงานกรมป่าไม้เพื่อโปรดทราบ

ต่อมาเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2543 ราษฎรบ้านขมิ้น หมู่ 7, 8, 9 ประมาณ 200 คน ได้รวมตัวกันเข้าไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน และราษฎรได้รวมปิดล้อม เพื่อทำร้ายเจ้าหน้าที่ โดยมีมิด จอบ ขวาน เลื่อย เป็นอาวุธ เจ้าหน้าที่จึงได้ถอนกำลังออกจากพื้นที่เพื่อป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงและป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินของทางราชการ แกนนำกลุ่มราษฎรในครั้งนี้ คือ นายคำบอน ไชยพรม นางอาจ มะลิพัฒน์ เนื้อที่

บุกรุกประมาณ 15 ไร่ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีกลุ่มราษฎรบ้านขมิ้น ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ตาม ปวจ. ข้อ 4 วันที่ 15 มกราคม 2543 เวลา 17.00 น. คดีที่ 15/43 และเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2543 สำนักงานป่าไม้จังหวัด กาฬสินธุ์ ได้รวบรวมเรื่องราวเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อพิจารณาสั่งการให้เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ดำเนินการจับกุมแกนนำหลัก ๆ ทั้ง 4 คน คือ

1. นายสว่าง คำไสย
2. นายตา สุขรี
3. นายชาย คำสุข
4. นายคำ คิคสร้าง

เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย และป้องกันมิให้มีโอกาสเป็นแกนนำกลุ่มราษฎรเพื่อเข้าไปบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานต่อไป และจังหวัดได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จแล้ว

ต่อมาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนายชัยรัตน์ มาประณีต ผู้ว่าราชการจังหวัด กาฬสินธุ์ได้เรียนเชิญผู้เกี่ยวข้องร่วมประชุมหารือในวันที่ 17 มกราคม 2543 เวลา 15.30 น. ณ ห้องปฏิบัติงานของผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ประชุมมีมติให้ดำเนินการอย่างละมุนละม่อม โดยใช้แนวทางแก้ไขปัญหาค้ำกับปัญหาสวน ป่าสมเด็จ โดยประกาศให้ราษฎรทราบโดยทั่วกันอย่างทั่วถึงและให้ตัดเตือน 2 ครั้ง แล้วค่อย ดำเนินการจับกุมดำเนินคดี หากพบว่ามีกรบุกรุกพื้นที่ใหม่ให้จับกุมดำเนินคดีโดยเฉียบขาด หลังจากนั้น อุทยานแห่งชาติภูพานได้จัดทำประกาศแจ้งให้ราษฎรทราบ ตามประกาศอุทยาน แห่งชาติภูพาน ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2543 และประกาศเตือนราษฎรอีกครั้งตามประกาศลง วันที่ 13 มีนาคม 2543

อนึ่ง สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีหนังสือ ที่ กส 0011/33-34 ลงวันที่ 10 มกราคม 2543 สั่งการให้ป่าไม้อำเภอสมเด็จและหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กส. 8 (แก้งกะอาม) ทราบ และให้ประสานกับอุทยานแห่งชาติภูพานเพื่อให้ออกตรวจปราบปราม การกระทำผิดและติดตามความเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ พร้อมกับ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ราษฎรในพื้นที่และใกล้เคียงได้ทราบโดยทั่วกัน ทำให้สามารถ คดีคลายสถานการณ์ลงไปได้ด้วยดีในระดับหนึ่ง และเมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูกาลของ การเพาะปลูกพืช ทำให้กลุ่มราษฎรทั้ง 3 หมู่บ้าน พยายามที่จะเข้าดำเนินการปลูกพืชไร่ใน บริเวณที่ได้ทำการแผ้วถางพื้นที่ไว้แล้ว จังหวัดกาฬสินธุ์จึงได้สั่งกำชับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ในพื้นที่หมั่นสอดส่องดูแล ควบคุม และตรวจสอบพื้นที่อย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้ราษฎรเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าวอีก

ต่อมาเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2543 กลุ่มราษฎรบ้านแก้งกะอาม จำนวน 250 คน บ้านขมิ้น จำนวน 80 คน ได้ร่วมกันเข้าไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เนื้อที่ 6 ไร่ เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ หัวหน้าฝ่ายป้องกันรักษาป่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน เจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่า เจ้าหน้าที่ อส. จังหวัดกาฬสินธุ์ จะเข้าไปดำเนินการ จับกุมราษฎรที่บุกรุกพื้นที่ แต่กลุ่มราษฎรดังกล่าวรวมตัวกันต่อต้านขัดขวางการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ เพื่อดำเนินคดีกับนายบอน ไชยพรม และนาย ประเสริฐ การแปลง กับพวก ตาม ปวจ. ข้อ 2 เวลา 15.30 น. คดีที่ 36/42 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2543

ต่อมาเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2543 ตัวแทนราษฎรบ้านขมิ้น หมู่ 7, 8, 9 บ้านแก้ง-กะอาม หมู่ 6, 10 ตำบลผาเสวย และบ้านคงบัง หมู่ 6 ตำบลมหาไชย จำนวน 60 คน ได้ยื่นหนังสือขอเรียกร้องถึงประธานคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนจังหวัดกาฬสินธุ์ ผ่าน นายอำเภอสมเด็จ โดยขอเข้าทำกินในพื้นที่ซึ่งได้แผ้วถางไว้แล้วและขอให้ตั้งตัวแทนราษฎร หมู่บ้านละ 2 คน รวม 12 คน เป็นอนุกรรมการร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย อำเภอสมเด็จมีความเห็นว่า เพื่อให้ปัญหายืดเยื้อเรื้อรังต่อไปและอาจทำให้เกิดผลเสียต่อทางราชการได้ เห็นควรนำปัญหาดังกล่าวเข้าสู่ที่ประชุมคณะอนุกรรมการช่วยเหลือประชาชนระดับจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยยึดถือแนวทางการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และเป็นไปตามมติคณะกรรมการนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ จึงได้รายงานให้จังหวัดทราบ จังหวัดกาฬสินธุ์ได้นำเสนอที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการบุกรุกป่า เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2541 ที่ประชุมมีมติให้ดำเนินการช่วยเหลือราษฎรในด้านการส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎร โดยให้ประชาสงเคราะห์นำสิ่งของ อาหาร เครื่องอุปโภค-บริโภค ไปแจกให้แก่ราษฎร พร้อมกับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งพัฒนาพื้นที่ เช่น ถนนระหว่างหมู่บ้านและภายในหมู่บ้าน และอื่นๆ ตามความเหมาะสม และความต้องการของราษฎร

จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรภายใต้โครงการกาฬสินธุ์สงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในท้องที่ตำบลมหาไชย และตำบลผาเสวย โดยเฉพาะกลุ่มหมู่บ้านเป้าหมายหลักทั้ง 3 หมู่บ้าน โดยการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและฝึกอบรม

กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้แก่ราษฎร จำนวน 20 โครงการ เป็นเงินงบประมาณทั้งสิ้น 5,043,000 บาท พอสรุปได้ดังนี้

1. โครงการจัดหาเงินกองทุนให้แก่หมู่บ้าน งบประมาณ 130,000 บาท
2. โครงการสงเคราะห์ครัวเรือนที่เดือดร้อน งบประมาณ 45,000 บาท
3. โครงการฝึกอบรมตัดเย็บเสื้อผ้า งบประมาณ 48,000 บาท
4. โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง งบประมาณ 30,000 บาท
5. โครงการขุดสระน้ำเพื่อการเกษตร งบประมาณ 2,022,000 บาท
6. โครงการเลี้ยงสัตว์ปีก งบประมาณ 100,000 บาท
7. โครงการเกษตรยังชีพ (เลี้ยงสัตว์ปีก) งบประมาณ 80,000 บาท
8. โครงการสงเคราะห์ครอบครัวเดือดร้อน งบประมาณ 46,000 บาท
9. โครงการสร้างงานเพิ่มรายได้แก่ราษฎร (เลี้ยงเป็ดเทศ)
งบประมาณ 192,000 บาท
10. โครงการฝึกอบรมกลุ่มผู้สนใจ (ถนอมอาหาร ขนม ทำดอกไม้)
งบประมาณ 192,000 บาท
11. โครงการพัฒนาอาชีพ (เพาะเห็ด) งบประมาณ 42,000 บาท
12. โครงการร้านค้าชุมชน งบประมาณ 25,000 บาท
13. โครงการฝึกอบรมช่างซ่อมเครื่องยนต์ งบประมาณ 24,000 บาท
14. โครงการอบรมแพทย์เพื่อการผลิต งบประมาณ 30,000 บาท
15. โครงการเกษตรยังชีพ งบประมาณ 92,000 บาท
16. โครงการเพาะเห็ดโรงเรือน งบประมาณ 150,000 บาท
17. โครงการสร้างงานเพิ่มรายได้ (เลี้ยงโคเนื้อ)
งบประมาณ 1,170,000 บาท
18. โครงการเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร งบประมาณ 750,000 บาท
19. โครงการฝึกอบรมตัดเย็บ เครื่องหนัง งบประมาณ 50,000 บาท
20. โครงการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ลุ่มน้ำลำห้วยหลวง
งบประมาณ 5,000 บาท

ซึ่งโครงการทั้งหมดได้ดำเนินการเสร็จตามโครงการเรียบร้อยแล้ว ทำให้การแก้ไขปัญหาคือคลี่คลายลงเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ในขณะเดียวกันได้ผึกกำลังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อตรงกำลังในพื้นที่ พร้อมกับดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก

ในทุกรูปแบบ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบโดยทั่วกัน พร้อมกับให้แต่งตั้งคณะทำงานร่วมแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ตามคำสั่งคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชน ระดับจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ 1/2542 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2542 โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (นายมนัส แดงสุภา) เป็นประธาน มีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและตัวแทนราษฎรผู้ได้รับความเดือดร้อน จำนวน 12 คน ร่วมเป็นคณะทำงานด้วย ซึ่งคณะทำงานฯ ได้มีการประชุมครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2542 เวลา 09.30 น. ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ประชุมมีมติให้ตรวจสอบพิสูจน์สิทธิ์ในการครอบครองพื้นที่ตามแนวทางของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และเห็นควรนำเสนอให้คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนระดับจังหวัดกาฬสินธุ์ทราบ เพื่อพิจารณาว่าจะให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศปีไหนในการตรวจพิสูจน์สิทธิ์ เนื่องจากราษฎรต้องการใช้ภาพถ่ายปี 2516-2518 แต่ตามแนวทางของมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร ซึ่งถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ ตามกฎหมายครั้งแรกซึ่งควรจะเป็นภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2510 เนื่องจากป่าแก้งกะอามประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ครั้งแรกเมื่อปี 2509

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2543 ได้มีประกาศของอุทยานแห่งชาติภูพาน เรื่อง ขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา 16 (13), 19, 21, 22 แห่ง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ห้ามมิให้บุคคลผู้ใดเข้าไปดำเนินการใดๆ ภายในเขตอุทยานฯ โดยเด็ดขาด ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 หากฝ่าฝืนจะดำเนินคดีทุกราย หากมีพืชผลทางการเกษตรหรือสิ่งปลูกสร้างใดๆ อยู่ให้เก็บเกี่ยวก่อนออกไป ภายในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2543 และได้มีการประกาศเตือนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ลงวันที่ 9 และ 17 มีนาคม 2543 ตามลำดับ ลงนามโดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพาน

1.6 การยุติปัญหาการบุกรุกป่าโดยรัฐ

ระยะแรกเริ่มต้นจากปี 2537 – 2542 การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งกรณีดังกล่าว จะเป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยจังหวัดกาฬสินธุ์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยยึดหลักนิติศาสตร์ผสมผสานกับหลักรัฐศาสตร์ เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์ชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ และการส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งสามารถดำเนินแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้คลี่คลายลงได้เป็นที่น่าพอใจในดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคได้แบบเบ็ดเสร็จ เนื่องจากพื้นที่ที่เกิดปัญหาคความขัดแย้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ จังหวัดไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาได้โดยตรง เพียงแต่เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของจังหวัดให้กรมป่าไม้ทราบเพื่อประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาเท่านั้น ทำให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกิดความล่าช้า ไม่สามารถสนองความต้องการและแก้ไขความเดือดร้อนของราษฎรได้อย่างเต็มที่และทันตามกำหนดเวลา จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ยุติได้

ระยะที่สอง ปี 2543 ปัญหาดังกล่าวเริ่มมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียกร้องพื้นที่ทำกินในเขตพื้นที่ป่าไม้ตามมาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น กรมป่าไม้จึงได้มีคำสั่งที่ 1085/2543 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ให้ตั้งกองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ท้องที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขึ้น โดยประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ (สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์. 2545 : 42-45)

นายไพรัตน์ ธารไชย ป่าไม้เขตขอนแก่น เป็นผู้อำนวยการกองอำนวยการร่วม นายจรรุญ ทักษิณทร์ ผู้อำนวยการส่วนป้องกันและปราบปรามที่ 2 เป็นรองผู้อำนวยการ 1 นายวิจิต วัฒนโกศย์ ผู้อำนวยการส่วนอุทยานแห่งชาติ เป็นรองผู้อำนวยการ 2 นายประสานเขียนนิลศิริ ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรองผู้อำนวยการ 3 นายสามารถ ม่วงไหมทอง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพาน เป็นรองผู้อำนวยการ 4 และมีเจ้าหน้าที่ประจำกองอำนวยการ ประกอบด้วย นายอภิวุฒิ สุขศรี หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน นายเสนอ รังสิมันตุชาติ หัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น นายถาวรศักดิ์ วงศ์ประเสริฐ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูเวียง นายประยงค์ ยืนชีวิต ป่าไม้อำเภอสมเด็จ นายสุพงษ์ พันธุมโน เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 7 สำนักป้องกันและปราบปราม นายถกล บำรุงตระกูล เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 6 สำนักป้องกันและปราบปราม นายชวลิต โหมยิตนิธิกุล เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 7 สำนักป้องกันและปราบปราม นายณรงค์ อุทัยรัตน์ หัวหน้าฝ่ายจัดการที่ดินป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น เป็นเลขานุการ นายกษณ นิโรโสภณ เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 6 สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ 1 และนายวิทยา ปัญญาต์ย์ เจ้าพนักงานป่าไม้ 5 สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ 2

โดยให้มีภารกิจและหน้าที่เพื่อดำเนินการผลักดันราษฎรกลุ่มสมัชชาคนจนและกลุ่มราษฎรบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บ้านแก่งกะอาม และบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ออกไปจากพื้นที่บริเวณที่กลุ่มราษฎรเข้าไปบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานให้เสร็จสิ้น พร้อมกับดำเนินคดีกับกลุ่มราษฎรผู้กระทำ

ผิดกฎหมายโดยเจตนาแล้วดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณที่ถูกบุกรุกให้ฟื้นกลับคืนสู่สภาพสมบูรณ์ดังเดิม ซึ่งกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้เริ่มประชุมหารือเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติการกิจตามคำสั่งกรมป่าไม้ดังกล่าว ครั้งที่ 1/2543 เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2543 เวลา 10.00 น. ที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น ที่ประชุมมีมติดังนี้

1. ให้ตั้งกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ณ ที่ทำการหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กส.8 (แก้งกะอาม) บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. ให้ระดมกำลังเจ้าหน้าที่พร้อมกับยานพาหนะ อาวุธ และอุปกรณ์การปฏิบัติงานภาคสนาม จากหน่วยงานสังกัดกรมป่าไม้ในท้องที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงจำนวน 650 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน, ภูเวียง, ภูเก้า-ภูพานคำ, ภูผาม่าน, น้ำพอง เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน, เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าลำปาว เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักป้องกันและปราบปราม ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากส่วนป้องกันปราบปรามที่ 2 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เจ้าหน้าที่หน่วยประสานงานป้องกันรักษาป่าทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักควบคุมไฟป่า ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมไฟป่าที่ 2 จังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่สถานควบคุมไฟป่าจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น และเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ อส. จังหวัดกาฬสินธุ์
3. กำหนดวันที่จะระดมกำลังเจ้าหน้าที่เข้าควบคุมพื้นที่ในวันที่ 8 มิถุนายน 2543 เวลา 12.00 น. โดยให้เจ้าหน้าที่ไปพร้อมกันที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กส.8 (แก้งกะอาม) บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นที่ทำการกองอำนาจการร่วม ป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน
4. ให้กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานเพิ่มเติม แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภาคสนามให้ชัดเจน
5. ให้กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จัดทำแผนป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อรองรับคำสั่งกรม

ป่าไม้ คังกล่าวและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมป่าไม้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานต่อไป

กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน พร้อมกับแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานเพิ่มเติม และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภาคสนาม พร้อมกับมอบหมายภารกิจหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบดำเนินการควบคุมพื้นที่ ตามมติที่ประชุมกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานแล้ว ตามคำสั่งกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ที่ 1-4/2543 ลงวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2543 และคำสั่งที่ 5/2543 ลงวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2543 เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานดังกล่าว โดยเริ่มดำเนินการเข้าควบคุมพื้นที่ตั้งแต่วันที่ 8 มิถุนายน 2543 เป็นต้นไป โดยแบ่งอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เข้าควบคุมพื้นที่บริเวณที่ราษฎรบุกรุก รวมทั้ง 4 จุด ดังนี้

จุดที่ 1 ท้องที่บ้านขมมัน ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ พื้นที่ถูกบุกรุกจำนวน 3 แปลง เนื้อที่รวม 370 ไร่ ไม่มีผู้อยู่อาศัย มีการปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเป็นบางส่วนยังไม่เต็มพื้นที่ เป็นการบุกรุกของกลุ่มราษฎรบ้านขมมัน เข้าไปบุกรุกพื้นที่เมื่อปลายปี 2541

จุดที่ 2 ท้องที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ พื้นที่ถูกบุกรุกจำนวน 2 แปลง เนื้อที่รวม 480 ไร่ ไม่มีผู้อยู่อาศัย มีการปลูกมันสำปะหลังปนกับข้าวโพดเต็มพื้นที่ เป็นการบุกรุกพื้นที่ของราษฎรบ้านแก้งกะอาม เมื่อปลายปี 2541

จุดที่ 3 ท้องที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ พื้นที่ถูกบุกรุกจำนวน 2 แปลง เนื้อที่รวม 220 ไร่ ไม่มีผู้อยู่อาศัย มีการปลูกมันสำปะหลังเต็มพื้นที่ เป็นการบุกรุกพื้นที่ของราษฎรบ้านดงบัง เมื่อปลายปี 2542

จุดที่ 4 ท้องที่บ้านดงบังและบ้านแก้งกะอาม พื้นที่บุกรุกจำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 1,330 ไร่ มีสิ่งปลูกสร้างจำนวน 84 หลัง มีราษฎรอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีการปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่ว เป็น การบุกรุกพื้นที่ของกลุ่มสมัชชาคนจน เมื่อปลายปี 2540 รวมพื้นที่บุกรุกทั้งหมด 8 แปลง เนื้อที่รวม 2,400 ไร่ ซึ่งพอสรุปลำดับเหตุการณ์และผลการปฏิบัติงานได้ ดังนี้

เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2543 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จำนวน 650 คน ได้ผนึกกำลังเตรียมพร้อม ณ ที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กส.8 (แก้งกะอาม) อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ และกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยาน

แห่งชาติอุทยาน ได้มีการประชุมครั้งที่ 2/2543 เวลา 13.30 น. เพื่อมอบหมายภารกิจหน้าที่ พร้อมกับได้แบ่งกำลังเจ้าหน้าที่ออกเป็น 3 ชุด เพื่อควบคุมพื้นที่บริเวณทั้ง 4 จุดดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

ชุดที่ 1 เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักป้องกันและปราบปราม รับผิดชอบควบคุมพื้นที่บริเวณราษฎรบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ เข้าไปบุกรุกพื้นที่ จำนวน 2 แปลง

ชุดที่ 2 เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รับผิดชอบควบคุมพื้นที่บริเวณกลุ่มสมัชชาคนจน เข้าไปบุกรุกพื้นที่ จำนวน 1 แปลง

ชุดที่ 3 เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักควบคุมไฟป่า รับผิดชอบควบคุมพื้นที่บริเวณราษฎรบ้านแก้งกะอามและบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ เข้าไปบุกรุกพื้นที่ทั้งหมด 5 แปลง

โดยให้เข้าไปเพื่อควบคุมพื้นที่มิให้ราษฎรเข้าไปดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่บริเวณดังกล่าว พร้อมกับสำรวจ ตรวจสอบ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่บริเวณที่ถูกบุกรุก และติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มราษฎรในพื้นที่ แล้วรายงานให้กองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติอุทยานทรายเป็นประจำทุกวัน ภายในเวลา 15.00 น. เพื่อประกอบการพิจารณาวางแผนดำเนินการต่อไป ในระยะแรกให้ควบคุมพื้นที่ตั้งแต่วันที่ 8-12 มิถุนายน 2543 เพื่อเป็นการประเมนสถานการณ์เบื้องต้นก่อน ซึ่งพอสรุปรเหตุการณืที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวได้ดังนี้

1. ในพื้นที่บริเวณกลุ่มสมัชชาคนจนเข้าไปบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,330 ไร่ มีราษฎรครอบครองอยู่ในพื้นที่จำนวน 91 ครอบครัว มีการปลูกสร้างเพิงพัก กระท่อม จำนวน 84 หลัง มีการปลูกมันสำปะหลัง ถั่วฝักยาว ข้าวโพด มะม่วง ขนุน ฯลฯ กลุ่มสมัชชาคนจนมีปฏิกิริยาต่อต้านโดยการรวมกลุ่มชุมนุมในพื้นที่ครั้งละประมาณ 30-40 คน ไม่ยอมออกไปจากพื้นที่ พยายามต่อรองเกี่ยวกับที่ดินทำกิน และติดต่อแกนนำเพื่อให้มาเจรจาแก้ไขปัญหาภัยทางราชการ ซึ่งมีแกนนำอยู่ในพื้นที่ประกอบด้วย นายไย จันใด นายโน สารหงษ์ นายริมโขง สารหงษ์ นายสมศรี คำไสย์ แกนนำที่อยู่นอกพื้นที่ประกอบด้วย นายเหลาไทย นิลนวล นายแรมเล็ก นิลนวล นายเลื่อน ศรีสุโพธิ์ นายปิยะพงษ์ สมรม เป็นต้น

2. สำหรับพื้นที่ที่ถูกบุกรุกในเขตท้องที่บ้านดงบังและบ้านขมิ้น ไม่มีความเคลื่อนไหวของราษฎร

3. เจ้าหน้าที่ได้มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่บ้านดงบัง ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่เข้าใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ แต่มีราษฎรบางส่วนโดยเฉพาะกลุ่มสมัชชาคนจนที่ต่อต้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และไม่ยอมให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ และได้มีการตัดไม้กีดขวางเส้นทางจราจรของเจ้าหน้าที่อีกด้วย

4. เจ้าหน้าที่ได้มีการตรวจสอบรังวัดพื้นที่บริเวณที่ถูกบุกรุกในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ท้องที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏว่า มีพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทั้งหมด 4 จุด รวม 8 แปลง เนื้อที่ทั้งหมด 2,400 ไร่ แยกรายละเอียดได้ดังนี้

จุดที่ 1 บริเวณท้องที่บ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จำนวน 3 แปลง เนื้อที่รวม 370 ไร่

จุดที่ 2 บริเวณท้องที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จำนวน 2 แปลง เนื้อที่รวม 480 ไร่

จุดที่ 3 บริเวณท้องที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จำนวน 2 แปลง เนื้อที่รวม 220 ไร่

จุดที่ 4 บริเวณรอยต่อท้องที่บ้านดงบังและบ้านแก้งกะอาม ของกลุ่มสมัชชาคนจน จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 1,330 ไร่

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2543 กองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้มีการประชุมครั้งที่ 3/2543 เวลา 13.30 น. ณ หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กส.8 (แก้งกะอาม) เพื่อสรุปประเมินสถานการณ์และวางแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ประชุมมีมติดังนี้

1. ให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ราษฎรในพื้นที่ทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้ออกไปจากพื้นที่พร้อมกับขนย้ายทรัพย์สินที่มีอยู่ออกไปด้วย โดยให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์จัดทำประกาศของกองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดกาฬสินธุ์ แจ้งให้ราษฎรออกไปจากพื้นที่ภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2543 เป็นต้นไป ครบกำหนดเวลาตามประกาศในวันที่ 22 มิถุนายน 2543 หากพ้นกำหนดระยะเวลาตามประกาศแล้ว กองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานจะดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉียบขาด และในวันที่ 23 มิถุนายน 2543 เป็นวันดำเนินการขนย้าย

รื้อถอน สิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่ในพื้นที่ออกให้หมดสิ้น พร้อมจับกุมราษฎรผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามประกาศของกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานไปดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

2. ในระหว่างที่รอครบกำหนดระยะเวลาตามประกาศ ให้กำลังเจ้าหน้าที่ชุดสังกัดสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตรึงกำลังอยู่ในพื้นที่เพื่อหาข่าวและตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลประกอบการแก้ไขปัญหา โดยให้อยู่ต่อไปจนถึงวันที่ 16 มิถุนายน 2543 หลังจากนั้นวันที่ 17-22 มิถุนายน 2543 ให้เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม มาปฏิบัติหน้าที่ต่อจากเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนเจ้าหน้าที่สังกัดศูนย์ควบคุมไฟฟ้า ให้เตรียมพร้อมกำลังในที่ตั้งหากมีเหตุการณ์เร่งด่วนจะได้เรียกระดมกำลังได้ทันที

3. กำหนดการระดมกำลังเจ้าหน้าที่อีกครั้งหนึ่งในวันที่ 22 มิถุนายน 2543 เวลา 17.00 น. เพื่อเตรียมพร้อมปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 23 มิถุนายน 2543

4. การฟื้นฟูพื้นที่ที่ถูกบุกรุก ให้จัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ในช่วงแรกก่อน จำนวน 1,000 ไร่ โดยเน้นการฟื้นฟูพื้นที่บริเวณบ้านขมื่น บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย และบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย รวม 3 แปลง

กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้จัดทำประกาศลงวันที่ 15 มิถุนายน 2543 เป็นการต่อเนื่องจากประกาศของอุทยานแห่งชาติภูพาน แจ้งให้ราษฎรผู้บุกรุกออกไปจากพื้นที่พร้อมกับรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สิน ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 22 มิถุนายน 2543 โดยได้นำไปปิดประกาศแจกจ่ายราษฎรในพื้นที่พร้อมกับประชาสัมพันธ์ชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 ได้ดำเนินการปฏิบัติการจิตวิทยากับราษฎรบ้านดงบัง บ้านแก้งกะอาม และบ้านขมื่น ควบคู่กันไปด้วย ปรากฏว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีความเข้าใจและเห็นด้วยกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในครั้งนี้ แต่มีราษฎรบางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกคนจนมีพฤติกรรมต่อต้านไม่เห็นด้วยและไม่เชื่อฟังเจ้าหน้าที่ รวมทั้งไม่ยอมให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ได้มีการตั้งด่านปิดกั้นเส้นทางเข้าและเส้นทางออก ในพื้นที่บริเวณที่ถูกบุกรุกรวม 2 จุด เพื่อปิดกั้นไม่ให้ราษฎรเข้าไปดำเนินการ ใดๆ ในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อต่อรองกับเจ้าหน้าที่

เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2543 เวลา 13.30 น. กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้จัดให้มีการประชุมครั้งที่ 4/2543 ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ

ชาติภูพาน ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เพื่อติดตามความคืบหน้าของสถานการณ์และวางแผนการดำเนินงาน ได้รับรายงานสถานการณ์ว่าราษฎรในพื้นที่โดยเฉพาะบ้านคงบัง บ้านแก่งกะอาม บ้านขมิ้น ส่วนใหญ่มีความเข้าใจ แต่มีราษฎรบางกลุ่มคือกลุ่มสมัชชาคนจนมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมออกไปจากพื้นที่ หากทางราชการดำเนินการผลักดันราษฎรและรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกไปจากพื้นที่ จะมีการชุมนุมประท้วงด้วยการปิดถนนสายกาฬสินธุ์-สกลนคร ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วจึงมีมติที่ประชุมดังนี้

1. ให้ดำเนินคดีกับราษฎรจำนวน 8 ราย ที่ถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาเข้าไปบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานและศาลสั่งให้ออกไปจากพื้นที่แล้ว ปรากฏว่าปัจจุบันราษฎรทั้ง 8 ราย ยังเข้าไปยึดถือครอบครองพื้นที่ไม่ยอมออกไปจากพื้นที่ ซึ่งถือว่าการขัดต่อคำสั่งศาล โดยให้อุทยานแห่งชาติภูพานประสานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อยุติการกักขังราษฎรจังหวัด และพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการโดยด่วน

2. ให้อุทยานแห่งชาติภูพานดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีกับกลุ่มราษฎร จำนวน 77 ราย ที่ครอบครองพื้นที่บริเวณ 1,400 ไร่ อยู่ในปัจจุบัน ต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ให้เสร็จสิ้นภายใน 5 วัน โดยจัดทำเอกสารประกอบการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ครบถ้วน เช่น ภาพถ่ายสภาพพื้นที่รายการสิ่งปลูกสร้างพร้อมกับทรัพย์สิน และรายละเอียดเกี่ยวกับพืชที่ปลูกอยู่ในพื้นที่ เป็นต้น พร้อมทั้งทำหนังสือแจ้งราษฎรแต่ละรายทราบโดยตรง เพื่อสั่งให้ออกไปจากพื้นที่ภายในกำหนดเวลา 10 วัน

3. การตั้งด่าน ให้ตั้งด่านรวม 2 จุด เพื่อตรวจสอบราษฎรที่จะเข้าไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณ 1,400 ไร่ เพื่อไม่ให้ราษฎรเข้าไปดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่ดังกล่าว หากมีราษฎรเข้าไปดำเนินการให้จับกุมดำเนินคดีโดยทันทีทุกราย

4. การประชาสัมพันธ์ให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับภาพถ่ายสไลด์ วีดีโอ กิจกรรมทุกอย่างทุกขั้นตอนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนพฤติกรรมของกลุ่มราษฎรทั้ง 3 หมู่บ้าน เท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ เพื่อให้เป็นหลักฐานประกอบการดำเนินคดีกับกลุ่มราษฎร

5. สำหรับการปฏิบัติงานสับเปลี่ยนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ให้กำลังเจ้าหน้าที่ส่วนป้องกันและปราบปรามที่ 2 รับมอบงานต่อจากเจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น และสำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม ตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน ถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2543 และให้สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมารับ

มอบงาน ต่อจากสำนักป้องกันและปราบปรามที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 3-12 กรกฎาคม 2543 คาดว่า การปฏิบัติภารกิจในครั้งนี้ก็จะเสร็จสิ้นลง โดยให้มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่อย่างน้อยชุดละ 100 คน และมีเจ้าหน้าที่ประสานงานประจำกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จำนวน 30 คน

6. ขอนัดประชุมอีกครั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2543 ซึ่งจะได้แจ้งกำหนด เวลาและสถานที่ให้ทราบต่อไป

เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2543 กลุ่มสมัชชาคนจนนำโดย นายเหลาไทย นิลนวล และนายแรมเล็ก นิลนวล พร้อมด้วยแกนนำของหมู่บ้านต่าง ๆ ประมาณ 100 คน ได้ร่วมตัวชุมนุมกันที่บ้านใหม่ชัยมงคล ตำบลสร้างคือ กิ่งอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร มีการกล่าวต่อต้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน

เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2543 กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่ อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพานและป่าไม้อำเภอสมเด็จ ไปดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ เพื่อดำเนินคดีกับกลุ่มราษฎรผู้บุกรุกพื้นที่บริเวณรอยต่อบ้านดงบังและบ้านแก่งกะอาม ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน บริเวณพื้นที่ 1,330 ไร่ ซึ่งเป็นกลุ่มสมัชชาคนจนจำนวน 77 ราย รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ เพื่อดำเนินคดีกับนายโน สารหงษ์ กับพวกรวม 8 คน ตาม ปจว. ข้อ 3 คดีที่ 207-214/2543 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 เวลา 14.00 น. รวมพื้นที่บุกรุกเนื้อที่ 82 ไร่ คิดเป็นค่าเสียหายของรัฐเป็นเงิน 12,300,000 บาท

2. แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ เพื่อดำเนินคดีกับนายเสรี คำไสย กับพวก รวม 30 คน ตาม ปจว. ข้อ 4 คดีที่ 215-244/2543 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 เวลา 15.00 น. รวมพื้นที่บุกรุกเนื้อที่ 280 ไร่ คิดเป็นค่าเสียหายของรัฐเป็นเงิน 42,000,000 บาท

3. แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอแซงบาดาล เพื่อดำเนินคดีกับ นายไย จันใด กับพวก รวม 19 คน ตาม ปจว. ข้อ 3 คดีที่ 13/2543 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 เวลา 15.00 น. รวมพื้นที่บุกรุกเนื้อที่ 196 ไร่ คิดเป็นค่าเสียหายของรัฐเป็นเงิน 29,400,000 บาท

4. แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเขียงบาดาล เพื่อดำเนินคดีกับ นายคำสังข์ ยิ่งใจกล้า กับพวก รวม 20 คน ตาม ปจว. ข้อ 4 คดีที่ 14/2543 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 เวลา 15.30 น. รวมพื้นที่บุกรุกเนื้อที่ 218 ไร่ คิดเป็นค่าเสียหายของรัฐเป็นเงิน 32,700,000 บาท รวมเป็นค่าเสียหายของรัฐทั้งหมดเป็นเงิน 116,400,000 บาท (หนึ่งร้อยสิบหกล้านบาทถ้วน)

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเป็นไปโดยสันติวิธี เป็นไปอย่างละมุนละม่อม สอดคล้องกับวิถีทางวัฒนธรรม และให้ความเป็นธรรมต่อราษฎรมากที่สุด กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จึงได้มีหนังสือแจ้งราษฎรโดยตรง ทั้งหมด 77 ราย ให้ออกไปจากพื้นที่พร้อมกับรื้อถอนขนย้ายสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สินให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 9 กรกฎาคม 2543 พร้อมกับดำเนินการปฏิบัติการจิตวิทยาของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 ควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้กลุ่มราษฎรได้ออกไปจากพื้นที่ตามกำหนดเวลาดังกล่าว หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน และจังหวัดกาฬสินธุ์ จะได้ร่วมกันดำเนินการยึด รื้อถอนขนย้าย สิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สินเสียเอง พร้อมกับดำเนินคดีตามกฎหมายโดยเฉียบขาดทุกราย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่ส่วนใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ตลอดจนกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ในท้องที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อครบกำหนดแล้วจะได้ดำเนินการโดยเร่งด่วนต่อไป พร้อมกันนี้ จังหวัดกาฬสินธุ์ ร่วมกับสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน และอุทยานแห่งชาติภูพาน ได้จัดทำโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เพื่อฟื้นฟูสภาพต้นน้ำลำธารและระบบนิเวศน์ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ท้องที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเร่งดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณที่ถูกบุกรุกเนื้อที่ทั้งหมด 2,400 ไร่ ให้คืนสู่สภาพสมบูรณ์ตามธรรมชาติดั้งเดิม ส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชุมชนท้องถิ่นและชุมชนใกล้เคียงอย่างยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ส่วนราชการต่าง ๆ กลุ่มพลังมวลชนทุกหมู่เหล่า ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการปลูกและบำรุงป่า ในรูปแบบประชาอาสา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2543 โดยขอรับงบประมาณจากกรมป่าไม้

เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2543 เวลา 13.30 น. กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้จัดให้มีการประชุมครั้งที่ 5/2543 ณ ที่ทำการหน่วยป้องกัน

กันรักษาป่าที่ กส.8 (แก้งกะอาม) อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับรายงานสถานการณ์ว่า เจ้าหน้าที่ได้มีการสำรวจนับจำนวนต่อไม้ที่ถูกตัด แฝว่ถาง ในแต่ละแปลง ปรากฏว่ามีต่อไม้ เฉลี่ยแปลงละประมาณ 200 ต่อ รวมต่อไม้ในพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทั้งหมดอย่างน้อยประมาณ 15,000 ต่อ ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วมีมติที่ประชุม ดังนี้

1. บริเวณแปลง 1,330 ไร่ ให้เจ้าหน้าที่ชุดต่อไปเข้มงวดในการกวาดจับ และห้ามไม่ให้ราษฎรเข้าไปในพื้นที่โดยเด็ดขาด
2. ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตามการดำเนินคดีตามที่ได้แจ้งความดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวนไว้แล้วอย่างต่อเนื่อง และประสานงานให้มีการออกหมายจับต่อไป
3. ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนช่วยในด้านการส่งหนังสือแจ้งให้ราษฎรออกไปจากพื้นที่พร้อมกับขนย้ายทรัพย์สินออกให้เสร็จสิ้น ภายในวันที่ 9 กรกฎาคม 2543 โดยให้ส่งให้แก่ราษฎรที่มีรายชื่อโดยตรง และให้ราษฎรลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย
4. เมื่อครบกำหนดตามหนังสือสั่งการตามข้อ 3) แล้ว กองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จะพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉียบขาด ทุกราย เนื่องจากได้ให้เวลากับราษฎรทุกรายอย่างเต็มที่แล้ว

5. สำหรับรายละเอียดแนวทางดำเนินการในขั้นตอนนี้ต่อไป จะหารือหน่วยเหนือเพื่อพิจารณาดำเนินการสั่งการต่อไป

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2543 เวลา 10.00 น. กองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ได้มีการประชุมครั้งที่ 6/2543 ณ ห้องประชุมสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น เพื่อพิจารณาวางแผนการดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง พร้อมกับจับกุมดำเนินคดีผู้บุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ที่ประชุมมีมติดังนี้

1. แผนการดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ให้จัดแบ่งอัตรากำลังและยานพาหนะออกเป็น 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักควบคุมไฟป่า รับผิดชอบพื้นที่ จำนวน 82 ไร่

ชุดที่ 2 เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักอนุรักษ์ธรรมชาติ รับผิดชอบพื้นที่ 280 ไร่

ชุดที่ 3 เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป้องกันและปราบปราม รับผิดชอบพื้นที่ 218 ไร่

ชุดที่ 4 เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม รับผิดชอบพื้นที่ 196 ไร่

โดยขอให้ทุกหน่วยแจ้งรายชื่อผู้ควบคุมและผู้ช่วย จำนวน 2-3 คน รวมทั้งยานพาหนะในการปฏิบัติงานให้กองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานทราบภายในวันที่ 7 กรกฎาคม 2543 ซึ่งรายละเอียดจะได้ชี้แจงเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 12 กรกฎาคม 2543

2. การดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างให้อยู่ในความควบคุมของหัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น โดยมีหัวหน้าฝ่ายป้องกันรักษาป่า สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ นายสุพงษ์ พันธุ์โน เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 7 นายกิจจา เจนการยิ่ง นักวิชาการป่าไม้ 7 ว และนายถาวรศักดิ์ วงษ์ประเสริฐ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูเวียง เป็นผู้ช่วย

3. แผนการป้องกันมวลชนต่อต้าน ขอให้ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ติดต่อประสานกำลังพลจากตำบลในพื้นที่ และกำลัง อส. และขอให้ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์รายงานมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แผนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ประจำจังหวัดทราบ

4. แผนการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่ามอบให้ป่าไม้จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ และกำหนดแผนการต่าง ๆ โดยประสานกับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูพาน ภายในเวลาไม่เกิน 15 วัน ซึ่งในการดำเนินการรื้อ ถอน ในครั้งนี้ ท่าน ดร. ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ จะเดินทางมาตรวจเยี่ยมและบัญชาการการดำเนินการดังกล่าวด้วยตนเอง ในวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2543 เวลา 10.00 น. กองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดให้มีการประชุมครั้งที่ 7/2543 ณ ห้องประชุมสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น เพื่อวางแผนมอบหมายภารกิจให้เจ้าหน้าที่ เพื่อเตรียมการต้อนรับท่านอธิบดีกรมป่าไม้ และดำเนินการยึด รื้อถอน ขนย้ายสิ่งปลูกสร้างพร้อมกับทรัพย์สิน ออกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ในวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 เวลา 09.00 น. ตลอดจนการตรวจร่างทำบันทึกจับกุมและรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งพอสรุปมติที่ประชุมได้ดังนี้

1. การรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างจำนวนทั้งหมด 78 หลัง และขนย้ายทรัพย์สินออกจากพื้นที่ได้จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน พร้อมกับให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนดังนี้

1.1 พื้นที่ A อยู่ที่ห้องที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ กระทบ จำนวน 20 หลัง ให้เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักป้องกันและปราบปรามรับผิดชอบดำเนินการ

1.2 พื้นที่ B อยู่ในห้องที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ กระทบ จำนวน 19 หลัง ให้เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติรับผิดชอบดำเนินการ

1.3 พื้นที่ C อยู่ที่ห้องที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ กระทบ จำนวน 7 หลัง ให้เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักควบคุมไฟป่ารับผิดชอบดำเนินการ

1.4 พื้นที่ D อยู่ที่ห้องที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ กระทบ จำนวน 31 หลัง ให้เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม รับผิดชอบดำเนินการ

2. หากพบผู้บุกรุกอยู่ในพื้นที่และยืนยันว่าเป็นพื้นที่หรือเป็นสิ่งปลูกสร้างของตนเอง ให้ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีโดยเฉียบขาด

3. สำหรับพื้นที่การจับกุมและการรื้อถอน ให้หัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น ดำเนินการโดยให้ปรับแก้ข้อความให้เป็นไปตามข้อกำหนด ระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

4. ให้ทุกหน่วยงานนำกำลังไปพร้อมกันที่ ที่ทำการสวนป่าสมเด็จ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อลงทะเบียนอัตราค่าล้าง พร้อมกับชี้แจงภารกิจ หน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบ ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2543 เวลา 15.00 น. โดยผู้อำนวยการสำนักป้องกันและปราบปราม จะเป็นผู้มอบนโยบายการปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่

5. กำกับเจ้าหน้าที่เข้าไปพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ห้องที่บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภายในเวลา 07.00 น. ของวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 เพื่อเตรียมพร้อมปฏิบัติงานในพื้นที่

6. ให้หัวหน้าของเจ้าหน้าที่ทุกหน่วย สั่งการกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยสันติวิธีหลีกเลี่ยงการใช้อาวุธ การปะทะกระทบกระทั่งกับราษฎรในพื้นที่

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 13 กรกฎาคม 2543 เวลา 09.00 น. ดร. ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ ได้เดินทางมาตรวจเยี่ยมพร้อมกับบัญชาการด้วยตนเอง ในการยึดรื้อ

ถอนสิ่งปลูกสร้าง (กระท่อม จำนวน 78 หลัง) ออกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ที่องค์
บ้านดงบัง ตำบลมหาไชย และบ้านแก่งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
โดยพนักงานกำลังเจ้าหน้าที่เข้าร่วมปฏิบัติงานทั้งสิ้นจำนวน 600 คน ซึ่งในการดำเนินการรื้อถอน
สิ่งปลูกสร้างในครั้งนี้มีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (นายชัยรัตน์ มาประณีต) และท่าน
อัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ มาร่วมเป็นเกียรติเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่ในครั้งนี้ด้วย โดยท่านอธิบดีกรมป่าไม้ได้ชี้แจงนโยบายของกรมป่าไม้ ตลอดจน
มาตรการดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน พร้อมทั้งสั่งให้
เจ้าหน้าที่ดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง มันสำปะหลังและพืชอาสิน ออกจากพื้นที่บริเวณที่
กลุ่มราษฎรบุกรุกยึดที่ครอบครองให้เสร็จสิ้นโดยเร่งด่วน เพื่อจะได้เร่งดำเนินการปลูกฟื้นฟู
สภาพป่าโดยเร่งด่วนภายใน 15 วัน และจะเดินทางมาติดตามผลการดำเนินการดำเนินการอีก
ครั้งหนึ่งในวันที่ 15 กรกฎาคม 2543 นี้ หลังจากนั้นได้นำกำลังเจ้าหน้าที่เข้าปฏิบัติการกิจใน
พื้นที่ โดยการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง มันสำปะหลังและพืชอาสิน ออกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
ภูพานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายในแต่ละส่วน และท่านอธิบดีกรมป่าไม้ได้พาคณะเจ้าหน้าที่
ตรวจสอบพื้นที่บริเวณที่ราษฎรบุกรุกพื้นที่ พบแกนนำราษฎรอยู่ในพื้นที่ คือ นายโน สารหงษ์
กับพวกอีก 2 คน ซึ่งได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่จับกุมตัวส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจ
อำเภอสมเด็จ เพื่อดำเนินคดีต่อไป เนื่องจากนายโน สารหงษ์ และพวก มีพฤติกรรมต่อต้าน
ขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และยอมรับว่าเป็นผู้ครอบครองพื้นที่บริเวณที่มีการบุกรุก
ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปได้ด้วยดี ไม่มีปัญหา
อุปสรรคแต่อย่างใด

วันที่ 14 กรกฎาคม 2543 เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการปฏิบัติการกิจหน้าที่ในการ
รื้อถอนและขนย้ายสิ่งปลูกสร้าง พร้อมกับมันสำปะหลังและพืชอาสินออกจากพื้นที่ โดยไม่มี
การขัดขวางจากราษฎรแต่อย่างใด

เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2543 ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้
พร้อมด้วยนายชัยรัตน์ มาประณีต ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้เดินทางมาตรวจติดตามผล
การปฏิบัติงานของกองอำนวยการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน และ
เจ้าหน้าที่อีกครั้งหนึ่ง พร้อมกำชับให้ดำเนินการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าโดยเร่งด่วน ซึ่งภารกิจใน
การรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและพืชอาสินในพื้นที่ได้เสร็จสิ้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปขอให้เจ้าหน้าที่
เตรียมพื้นที่และจัดหากล้าไม้เพื่อปลูกฟื้นฟูสภาพป่า ในวันที่ 4 สิงหาคม 2543 เพื่อเฉลิมพระ
เกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12

สิงหาคม 2543 โดยระดมกำลังสมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) ทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่และใกล้เคียง ร่วมกับส่วนราชการต่างๆ ประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ร่วมดำเนินการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบประชารัฐ โดยวันปลูกป่า อธิปไตยป่าไม้จะเดินทางมาเป็นประธานในพิธีด้วยตนเอง ซึ่งจะได้ดำเนินการปลูกป่าให้เสร็จสิ้นเป็นจำนวนเนื้อที่ทั้งหมด 2,400 ไร่

วันที่ 15 กรกฎาคม 2543 เวลา 15.00 น. นายประสาน เขียนนิลศิริ ป่าไม้ จังหวัดกาฬสินธุ์ ร่วมกับ นายประยงค์ ยืนชีวิต ป่าไม้อำเภอสมเด็จ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พร้อมกับกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 ได้นำหมายจับเลขที่ 46/43 ลงวันที่ 12 กรกฎาคม 2543 ซึ่งตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ได้ออกหมายจับ นายแรมเล็ก นิลนวล กับพวก รวม 16 คน ไปประสานขอความร่วมมือกับตำรวจภูธรอำเภอตลาดโตน จังหวัดสกลนคร ทำการจับกุมตัวนายแรมเล็ก นิลนวล, นายโย จันใจ, นายแหวน คำไสย์, นายแฝง ศรีออน, นายกิตติเดช ศรีมงคล, นางบาง ไตรพิชัย ผู้ต้องหา รวม 6 คน ขณะที่กำลังร่วม ชุมนุมกันอยู่ที่บริเวณหน้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูพาน ควบคุมตัวส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จดำเนินคดี และพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ได้นำตัวนายแรมเล็ก นิลนวล กับพวก ไปควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ด้วยเกรงว่าจะเกิดปัญหามวลชนก่อความวุ่นวายพื้นที่อำเภอสมเด็จ

วันที่ 16 กรกฎาคม 2543 ได้มี นายสพตันดี เพชรคำ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนพรหมาวุฒาจารย์ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ช่วยราชการสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร และนางปนัดดา เพชรคำ พยาบาลวิชาชีพ 6 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ได้ยื่นคำร้อง ขอประกันตัว นายแรมเล็ก นิลนวล ผู้ต้องหา โดยเอาตำแหน่งหน้าที่ราชการแทนหลักทรัพย์ ประกันตัวต่อนายอำเภอสำเด็จ นายอำเภอสมเด็จได้พิจารณาให้ความเป็นธรรมแห่งรูปคดี จึงอนุญาตให้ประกันตัวไปชั่วคราวโดยมีกำหนด 19 วัน (ตั้งแต่ 16 กรกฎาคม ถึง 3 สิงหาคม 2543) จากการติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มสมาชิกคนจน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ทราบและพบเห็นพฤติกรรมของ นายแรมเล็ก นิลนวล ผู้ต้องหา ระหว่างประกันตัวชั่วคราว

วันที่ 17 กรกฎาคม 2543 นายแรมเล็ก นิลนวล ผู้ต้องหาซึ่งอยู่ในระหว่างประกันตัวชั่วคราว ได้นำราษฎรบ้านแก้งกะอาม บ้านดงบัง ร่วมชุมนุมที่บริเวณที่ทำการอุทยาน

แห่งชาติ โดยกางเต็นท์ จำนวน 5 หลัง เตรียมปราศรัยกล่าวโจมตีการทำงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และในวันเดียวกันได้ส่งแกนนำมากล่าวโฆษณาโจมตีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และนายปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ โดยระบุชื่อ ตำแหน่งด้วย ที่หมู่บ้านแก้งกะอาม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2543 นายแรมเล็ก นิลนวล ได้นำกลุ่มสมาชิกคนจน ประมาณ 250 คน ร่วมชุมนุมต่อที่บริเวณหน้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูพาน ได้กล่าวโจมตี อธิบดีกรมป่าไม้ และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ กรณีทำการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มสมาชิกคนจนบุกรุก พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ท้องที่บ้านแก้งกะอาม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่เวลา 16.00 น. ถึง 18.00 น. โดยระบุชื่อ ตำแหน่งอธิบดีกรมป่าไม้ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2543 เวลาประมาณ 16.00 น. นายแรมเล็ก นิลนวล ได้ขึ้นเวทีกล่าวโจมตี เจ้าหน้าที่ป่าไม้ โดยร่วมกับแกนนำคนอื่น ๆ กล่าวโจมตีกรณีเจ้าหน้าที่ป่าไม้จับกุมผู้ต้องหา บุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน ท้องที่บ้านแก้งกะอาม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่ง นายแรมเล็ก นิลนวล ได้ร่วมกับกลุ่มสมาชิกคนจน บุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน พร้อมกับแผ้วถางป่า บีดถือ ครอบครอง จัดตั้งกองบัญชาการศูนย์ประสานงานไว้ในพื้นที่ป่าเป็นที่ ประชุมกลุ่ม นายแรมเล็ก นิลนวล ผู้ต้องหาระหว่างประกันตัวชั่วคราว ได้ร่วมกับแกนนำคนอื่น ๆ ชุมนุมยุยงส่งเสริมชี้้นำให้ราษฎรเกลียดชังเจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าหน้าที่ของทางราชการ ตลอดเวลา ซึ่งกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภูพาน ได้จัดส่ง เจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน ออกหาข่าวและรายงานพฤติกรรมของ นายแรมเล็ก นิลนวล ให้ทราบอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกัน การกระทำดังกล่าวของนายแรมเล็ก นิลนวล มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และมีชอบ ในขณะที่ตนเองอยู่ในระหว่างการประกันตัวชั่วคราว พูดจากกล่าวให้ร้ายป้ายสีแก่เจ้าหน้าที่ ยุยงส่งเสริมให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน มีการข่มขู่พยานคนอื่น ๆ ในคดีที่ตนเองเป็นผู้ต้องหาอยู่

อำเภอสมเด็จได้พิจารณาแล้วเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดี และเพื่อให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามของเจ้าหน้าที่กองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานบรรลุตามเป้าหมายของทางราชการ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ได้ออกหมายจับ นายแรมเล็ก นิลนวล กับพวกรวม 16 คน ไว้แล้ว เพื่อไม่ให้ นายแรมเล็ก นิลนวล ใช้เวลาที่อยู่ในระหว่างการประกันตัวชั่วคราว ไปร่วมชุมนุมกับกลุ่มสมาชิกคนจนอีก จึงเห็นควรให้ นายสพสันต์ เพชรคำ และนางปนัดดา เพชรคำ ซึ่งเป็นนายประกัน ได้นำตัว นายแรมเล็ก นิลนวล ส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ เพื่อดำเนินการต่อไป จึงได้มีหนังสืออำเภอสมเด็จ ที่ กส 0711/298 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2543 แจ้งให้นาย

สพสันต์ เพชรคำ และนางปนัดดา เพชรคำ นำด้วนายแรมเล็ก นิลนวล ส่งมอบให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ ภายใน วันที่ 25 กรกฎาคม 2543

ในขณะเดียวกันจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ร่วมกับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ และอุทยานแห่งชาติภูพาน ได้จัดทำโครงการปลูกป่าปฐมฤกษ์ตามโครงการดังกล่าวในวันที่ 4 สิงหาคม 2543 เนื้อที่ 200 ไร่ ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ที่อู่ที่บ้านแก้งกะอาม ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเชิญชวนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นักศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มพลังมวลชนทุกหมู่เหล่า และกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) ในพื้นที่และใกล้เคียง ร่วมกันปลูกป่าในรูปแบบประชาอาสาโดยพร้อมเพรียงกัน

ต่อมาจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับหนังสือกรมป่าไม้ ที่ กษ 0710.202/18046 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2543 ส่งสำเนาหนังสือกรมป่าไม้ที่ กษ 0710.205/18045 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2543 ให้จังหวัดทราบว่า กรมป่าไม้ได้พิจารณาแล้ว เพื่อให้การดำเนินการปลูกป่าฟื้นฟูสภาพป่าในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานที่ถูกบุกรุก เนื้อที่ 2,400 ไร่ เป็นไปตามหลักวิชาการ และนโยบายตลอดจนแนวทางการดำเนินการที่อธิบดีกรมป่าไม้ได้สั่งการไว้แล้ว จึงให้ป่าไม้เขตขอนแก่นเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยให้ฝ่ายจัดการที่ดินป่าไม้ซึ่งได้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาราษฎรและรับทราบนโยบาย ตลอดจนแนวทางการดำเนินการของอธิบดีกรมป่าไม้ มาโดยตลอดเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ให้จัดพิธีปลูกป่าขึ้นในวันที่ 4 สิงหาคม 2543 สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ กรมป่าไม้จะจัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการในอัตราไร่ละ 1,710 บาท เพื่อปลูกป่าในเนื้อที่ 2,400 ไร่ เป็นเงิน 4,104,000 บาท และให้ปฏิบัติงานตามแผนงานที่กรมป่าไม้กำหนดไว้ โดยให้จัดทำแนวเขตแปลงปลูกป่าด้วยเสาคอนกรีต ขนาด 4 x 4 ทาสีขาว ชนิดพันธุ์ไม้ที่ปลูกให้เน้นพันธุ์ไม้เดิมที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่เป็นหลักไม่น้อยกว่า 200 ต้นต่อไร่ และปลูกต้นไม้บริเวณขอบแปลงจำนวน 2 แถว ระยะปลูก 2 x 2 เมตร เพื่อแสดงแนวเขต โดยใช้ไม้ไผ่เร็วที่ไม้ทั้งใบมากชนิดเดียวกันทั้งหมด ซึ่งกองอำนาจการร่วมป้องกันการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพานได้มีคำสั่งที่ 6/2543 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เพื่อฟื้นฟูสภาพต้นน้ำลำธาร และระบบนิเวศน์ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน ที่อู่ที่อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เรียบร้อยแล้ว ซึ่งผลงานการปลูกป่าตามโครงการดังกล่าวจะถวายเป็นราชสักการะแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาส

เฉลิมพระชนมพรรษาปีที่ 68 และจะส่งผลทำให้สภาพป่าฟื้นกลับคืนสู่สภาพสมบูรณ์ ดังเดิม ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชุมชน ท้องถิ่นและส่วนรวมอย่างยั่งยืน (สำนักงานป่าไม้อำเภอสมเด็จ. 2545 : 56-59)

ในเดือนกรกฎาคม 2543 ชาวบ้านผู้เดือดร้อนจำนวน 77 ราย ได้รับหนังสือ จากอุทยานแห่งชาติภูพาน ที่ กษ. 0712.306/6 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 เรื่อง สั่งให้ผู้บุกรุก พื้นที่พร้อมรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง พืชผล และทรัพย์สินออกจากเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีหนังสือแนบมาพร้อม 2 ฉบับ มีสาระสำคัญ คือ

1. การสั่งให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่พร้อมการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและ ผลผลิตต่างๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดให้ หากฝ่าฝืนและเป็นเหตุให้ป่าไม้รื้อถอนเองชาวบ้าน ต้องรับผิดชอบ ชดใช้ หรือออกค่าใช้จ่ายเพื่อการรื้อถอน เป็นเงินเพิ่มอีกร้อยละยี่สิบห้าต่อปี และมีความผิดตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 24 ฐานขัดคำสั่งตาม มาตรา 21 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

2. แจ้งความดำเนินคดีต่อชาวบ้าน 77 ราย ซึ่งอ้างว่าเป็นบุคคลที่มี เหตุอันควรสงสัยว่า เป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 54 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 16 (1), (2), (4) และ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 14 ,31(3) ซึ่งได้มอบหมายให้หัวหน้า อุทยานแห่งชาติภูพานเป็นผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ

ทั้งนี้ หนังสือฉบับดังกล่าวยังได้ระบุจำนวนพื้นที่ที่เสียหาย พร้อมคิดค่าเสียหาย โดยวิธีการประมาณการค่าเสียหายของกรมป่าไม้ คิดเป็นอัตราไร่ละ 150,000 บาท

วันที่ 13 กรกฎาคม 2543 ได้มี “กองกำลังร่วม” ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ป่าไม้ทั่วภาคอีสาน หน่วยปราบปรามพิเศษจังหวัดกาฬสินธุ์ (นปพ.กาฬสินธุ์) ตำรวจ ตระเวน ชายแดน ทหารพราน รวมจำนวน 650 นาย ซึ่งพกพาอาวุธปืนเข้าครมมือเข้าไปยึดพื้นที่ทำกิน ของชาวบ้านบ้านแก้งกะอามและบ้านคงบัง ที่เข้าครอบครองทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภูพาน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 เพื่อเตรียมการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและ พืชผลการเกษตรที่ได้ปลูกไว้ตามคำสั่งอธิบดีกรมป่าไม้ (กุลธิดา พิมพ์. 2543 : 20-21) เมื่อ เวลาประมาณ 09.00 น. ของวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรม ป่าไม้ (ในขณะนั้น) ได้เดินทางมาถึงโดยเฮลิคอปเตอร์ มาตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่เข้าทำการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง คือ เถียงนา (กระท่อม) จำนวน 73 หลัง ศูนย์ประสานงาน พืชผลการเกษตร ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน มี

พื้นที่ได้รับความเสียหายประมาณ 1,400 ไร่ โดยชาวบ้านได้พยายามที่จะอธิบายถึงกระบวนการที่ผ่านมา และได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมชาวบ้านที่ทำกินในพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 3 ราย คือ นายโน สารหงษ์ นายอารมณั คำไสย์ และนายสมศรี คำไสย์ ในข้อหาขัดถือครอบครองเขตอุทยานแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาต และได้นำตัวส่งไปยังสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อดำเนินคดีตามขั้นตอนกฎหมายในวันเดียวกันนั้น ชาวบ้านจึงได้เดินทางไปสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จ พร้อมกับชาวบ้านที่ถูกจับกุม เพื่อไปแจ้งความดำเนินคดีกับ ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี กับพวก แต่กลับพบว่า ทางป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จไว้ก่อนหน้าแล้ว ให้ดำเนินคดีกับราษฎรจำนวน 77 ราย ในข้อหาทำการบุกรุก แคว้งถาง ยึดถือ ครอบครองพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภูพาน โดยไม่ได้รับอนุญาต

วันที่ 15 กรกฎาคม 2543 ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์และป่าไม้จังหวัดสกลนคร นำกองกำลังร่วมและเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากโตน จังหวัดสกลนคร ได้เดินทางมาที่หน้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูพานเพื่อเข้าสลายกลุ่มผู้เรียกร้อง และนำหมายจับของสถานีตำรวจภูธรอำเภอสมเด็จไปจับกุมนายแรมเล็ก นิลนวล ที่ปรึกษากลุ่มสมัชชาคนจน พร้อมกับจับกุมชาวบ้านจำนวน 5 คน ประกอบด้วยนายโย จันได นางบาง ไตรพิษ นายแหวน บุญไชย นายแพง ศรีอ่อน นายกิติเดช ศรีมงคล รวมจำนวนผู้ถูกจับกุม 6 คน โดยเจ้าหน้าที่ได้นำตัวส่งไปยังสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ในวันเดียวกันนั้น ชาวบ้านที่ถูกจับกุม รวม 9 คน นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งว่า ต้องใช้หลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกัน ในวงเงินรายละ 200,000 บาท ซึ่งในขณะนั้นมีข้าราชการครูจากจังหวัดสกลนครให้การช่วยเหลือ แต่สามารถประกันตัวได้เพียง 1 คน จึงตัดสินใจประกันตัวที่ปรึกษาสมัชชาคนจนก่อน

วันที่ 17 กรกฎาคม 2543 กองกำลังร่วมซึ่งได้เข้าทำการแทรกซึมอยู่ตามบ้านเรือนของชาวบ้านบ้านแก้งกะอามและบ้านดงบังที่ถูกกล่าวหาว่าบุกรุกที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อทำการตามจับแกนนำอีก 6 คน และเป็นการควบคุมและป้องปรามชาวบ้านอีก 63 รายที่กรมป่าไม้ได้แจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้ว

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านแก้งกะอามและบ้านดงบัง ได้ยื่นหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เพื่อให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหโดยเร่งด่วน กล่าวโดยสรุปคือ

1. ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงไปแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จากการกระทำที่ลุแก่อำนาจของอธิบดีกรมป่าไม้

2. ขอให้พิจารณาสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยุติการกระทำไล่รื้อทำลายชาวบ้าน
3. ขอให้พิจารณาการแก้ไขปัญหาคกรณีป่าแก้งกะอาม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
  - 3.1 ขอให้กรมป่าไม้รับผิดชอบต่อการทำลายพืชผลผลิตทั้งหมด
  - 3.2 ขอให้ทบทวนและยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541
  - 3.3 ให้พิจารณาสั่งการปล่อยผู้ต้องการและยุติการไล่จับกุมชาวบ้านที่คงเหลือ

ชาวบ้านผู้เดือดร้อนและกลุ่มสมาชิกคนจน ได้เข้าร่วมเรียกร้องขอความเป็นธรรมจากรัฐบาล และให้ดำเนินการเอาโทษทางวินัยต่อการปฏิบัติการของ ดร. ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ โดยได้ดำเนินการดังนี้

นายเสรีย์ คำไสย ตัวแทนชาวบ้านป่าแก้งกะอาม ได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาผ่านเลขาธิการสำนักงานกองราชการเลขานุการ ในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เรื่อง ขอความเป็นธรรมกรณีการปลูกป่าทับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านป่าแก้งกะอาม (บ้านแก้งกะอามและบ้านดงบัง) จำนวนพื้นที่ 1,400 ไร่ ซึ่งสำนักพระราชเลขาธิการ ได้มีหนังสือที่ รล 0009/11690 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2543 ถึงนายเสรี คำไสย ตัวแทนชาวบ้านป่าแก้งกะอาม แจ้งว่า ได้รับเรื่องที่นายเสรีได้ทูลเกล้าฯ กรณีการปลูกป่าทับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านป่าแก้งกะอาม ไว้พิจารณาแล้ว

วันที่ 4 สิงหาคม 2543 ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ (ในขณะนั้น) ได้นำกำลังเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขต ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมพิธีปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ ในพื้นที่บริเวณที่ราษฎรบุกรุกในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เนื้อที่ทั้งหมด 2,400 ไร่

ต่อมาสำนักพระราชเลขาธิการ ได้ออกหนังสือที่ รล 009/446 ลงวันที่ 5 สิงหาคม เรื่องการปลูกป่าทับพื้นที่ทำกินของราษฎร แจ้งอธิบดีกรมป่าไม้ (ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี) มีสาระสำคัญว่า ทางราชเลขาธิการ ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว และได้มีพระราชกระแสว่า ไม่ควรอ้างการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ 12 สิงหาคม 2543 ทั้งนี้ให้อธิบดีกรมป่าไม้ “สนองพระราชกระแส” และให้แจ้งกลับ โดยด่วน เพื่อชักได้นำความกราบบังคมทูลต่อไป

ในวันที่ 9 สิงหาคม 2543 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้จัดเวทีหารือกรณีปัญหาป่าแก้งกะอาม โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (นายชัยรัตน์ มาปราณีต) เป็นประธานในที่ประชุม

มีสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร คือ นายผ่อง เล่งอี้ นายจอห์น อึ้งภากรณ์ และสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดยโสธร คือ นายสมบูรณ์ ทองบุราณ เข้าร่วมหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้มีผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ตัวแทนชาวบ้านป่าแก่งกะอาม ผู้สื่อข่าว จำนวนกว่า 300 คน ภายหลังจากหารือ ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน แต่ได้รับแนวทางการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น คือ ควรมีการตรวจสอบรายละเอียดความเป็นมาของปัญหานี้ นับแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน และหากพบว่าชาวบ้านเป็นฝ่ายถูกให้มีการพิจารณาหาที่ดินทดแทนเพื่อความถูกต้อง และในขณะที่ยังคงอยู่ในระหว่างการตรวจสอบตามกระบวนการของผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น ขอให้มีการพิจารณาถึงมาตรการการช่วยเหลือเรื่องที่ทำกิน และ/หรืองานอาชีพรองรับแก่ชาวบ้าน เนื่องจากปัจจุบันผลผลิตทั้งหมดถูกทำลายสิ้น ส่งผลให้ชาวบ้านขาดอาชีพ

วันที่ 16 สิงหาคม 2543 มีตัวแทนชาวบ้านผู้เดือดร้อน ได้ยื่นหนังสือถึงนายประภัตร โพธิสุรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ในขณะนั้น) เรื่องขอให้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย ดร. ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ประชาชนได้รับความเสียหาย หนังสือฉบับนี้มีสาระสำคัญคือ

1. การกล่าวอ้างโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติโดยมิชอบ เพื่อปลูกป่าทับที่ดินทำกินของชาวบ้านป่าแก่งกะอามจำนวน 1,400 ไร่
2. การดำเนินงานของ ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ ที่ไม่ได้ดำเนินงานตามคำสั่งและนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ขอให้ตรวจสอบการใช้กำลัง ความรุนแรง งบประมาณและการปลูกป่าทับที่ดินทำกินของชาวบ้าน

วันที่ 17-19 สิงหาคม 2543 ตัวแทนเครือข่ายองค์กรชาวบ้านป่า-ที่ดิน ภาคอีสาน จำนวน 47 ป่า ได้เดินทางมาร่วมชุมนุม ณ ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น เพื่อเรียกร้องขอความเป็นธรรมต่อกรณีการกระทำของกรมป่าไม้ที่ดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและจับกุมชาวบ้านกรณีปัญหาป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอาม ทั้งนี้ได้ออกแถลงการณ์จำนวน 3 ฉบับ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ของการชุมนุมในครั้งนี้ คือ

1. ให้รัฐบาลเร่งรัดและช่วยเหลือในเรื่องการประกันตัวนายแรมเล็ก นิลนวล แกนนำชาวบ้านป่าแก่งกะอาม (ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน) ซึ่งถูกจับกุมดำเนินคดีในปัจจุบัน
2. ให้รัฐบาลมีคำสั่งให้กรมป่าไม้ ยุติการข่มขู่ คุกคาม จับกุม หยุดไล่รื้อบ้าน หยุดทำลายแปลงเกษตรของชาวบ้าน ในทุกพื้นที่

3. ให้รัฐบาลทบทวนมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 โดยเร่งด่วน วันที่ 18 สิงหาคม 2543 ตัวแทนชาวบ้านจำนวน 175 คน ได้ร่วมลงนามในคำร้อง ขอประกันตัวชั่วคราวนายแรมเล็ก นิลนวล พร้อมแสดงความจำนงต่อศาลให้เข้าร่วมรับการไต่สวนปากคำจากศาลจังหวัดกาฬสินธุ์ กรณีการกล่าวหาว่า นายแรมเล็ก เป็นผู้ชักนำและ/หรือยุยงให้ชาวบ้านขัดขวางการทำงานของกรมป่าไม้ และกระด้างกระเดื่องต่อกฎหมายบ้านเมือง ผลการยื่นเรื่องปรากฏว่า ผู้พิพากษายังคงยืนยันคำสั่งมิให้มีการประกันตัวชั่วคราวนายแรมเล็กเช่นเดิม

วันที่ 24 สิงหาคม 2543 นายริมโขง สารหงษ์ ตัวแทนชาวบ้านผู้เดือดร้อนกรณี ป่าแก่งกะอาม ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อขอให้พิจารณาสอบสวนคร.ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ โดยในหนังสือดังกล่าวได้ระบุสาระสำคัญ คือ การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ กรณีการแก้ไขปัญหาอุทยานแห่งชาติภูพาน ทับที่ทำกินของ ชาวบ้านแก่งกะอาม และบ้านดงบัง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการปฏิบัติโดยมิชอบ ซึ่ง มิได้ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี 29 เมษายน 2540 โดยใช้กองกำลังเจ้าหน้าที่เข้าไปรื้อสิ่งปลูกสร้าง ทำลายทรัพย์สินและพืชผลของชาวบ้าน ทำให้ได้รับความเสียหายจำนวนมาก

วันที่ 30 สิงหาคม 2543 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงราษฎรจำนวน 77 ราย กรณีการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน

วันที่ 20 กันยายน 2543 อำเภอสมเด็จได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ กส 0711/ว.3731 ลงวันที่ 20 กันยายน 2543 เรื่อง ขอเชิญไปให้ถ้อยคำ โดยอ้างถึงหนังสืออำเภอสมเด็จที่ กส 0718/353 ลงวันที่ 12 กันยายน 2543 ขอเชิญไปให้ถ้อยคำ แต่ไม่มีผู้ใดไป จึงได้นัดหมายให้ชาวบ้านอีกครั้งในวันที่ 27 กันยายน 2543 ณ วัดบ้านแก่งกะอาม โดยชาวบ้านแก่งกะอามแจ้งว่า ผู้ใหญ่บ้าน (หมู่ 6, 10) ได้พูดหอกระจ่ายข่าวทำให้ทั้ง 77 ราย ไปให้ถ้อยคำ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาของทางราชการต่อไป

ในช่วงเดือน กันยายน – ตุลาคม 2543 สถานการณ์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอาม (บ้านแก่งกะอามและบ้านดงบัง) อยู่ในระหว่างการปลูกป่าในพื้นที่ 1,400 ไร่ ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่กล่าวว่า เป็นการจ้างชาวบ้านในหมู่บ้านเดียวกันและหมู่บ้านใกล้เคียงมาปลูกป่า โดยได้ค่าจ้างวันละ 120 บาท/คน และมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขต เจ้าหน้าที่อุทยานฯ เจ้าลาดตระเวนในพื้นที่เพื่อกันมิให้ชาวบ้านเข้าไปในพื้นที่กรณีปัญหา ในขณะที่ชาวบ้านทั้ง 77 ราย อยู่ในระหว่างการต่อสู้ตามกระบวนการทางกฎหมาย

ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2543 เจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้ และคณะกรรมการสอบสวนสิทธิฯ นำโดยนายจรินทร์ อีจรัตน์ รองอธิบดีกรมป่าไม้ ได้เดินทางเข้าไปในหมู่บ้าน (บ้านแก่งกะอามและบ้านคงบัง) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงกรณีปัญหา แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านผู้เดือดร้อนในการให้ข้อมูลแต่อย่างใด ซึ่งชาวบ้านผู้เดือดร้อนได้ทำหนังสือชี้แจงมีสาระสำคัญ คือ รายละเอียดของข้อมูลที่ทางคณะกรรมการฯ ต้องการนั้น ได้มีการสำรวจข้อมูลไว้แล้วหลายครั้ง ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุดเดิมที่เคยได้รับคำสั่งแต่งตั้งตั้งแต่ปี 2538-2542 ดังนี้

คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรจังหวัดกาฬสินธุ์ ตามคำสั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ 514/2539 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2539

1. คณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามคำสั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ 659/2539 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2539

2. คณะทำงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์ (เพิ่มเติม) ตามคำสั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ 1097/2539 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2539

3. คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ อาศัยอำนาจตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 151/2540 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2540

4. คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าไม้ อาศัยอำนาจตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 40/2541 ลงวันที่ 21 มกราคม 2541

ต่อมาเดือนธันวาคม 2543 ตัวแทนชาวบ้านที่ถูกฟ้องร้องคดี กรณีบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จำนวน 3 คน ได้ยื่นหนังสือขอความเป็นธรรมกรณีการกระทำของอธิบดีกรมป่าไม้ต่อประธานวุฒิสภา อีกครั้งหนึ่งที่จังหวัดขอนแก่น โดยหนังสือดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ

1. ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและสอบวินัย ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ กรณี

1.1 การกล่าวอ้างโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติทับที่ดินทำกินของชาวบ้านป่าแก่งกะอาม จำนวน 1,400 ไร่

1.2 การปฏิบัติงานที่ฝ่าฝืนคำสั่งและนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ชอบ

ด้วยกฎหมายตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ขอให้ตรวจสอบการใช้กำลังความรุนแรง
งบประมาณและการปลูกป่าโดยมิชอบในครั้งนี้

2. ขอให้ความช่วยเหลือกรณีการใช้กำลังกรมป่าไม้ เข้าวัดตอนและทำลาย
ผลผลิตของชาวบ้านในพื้นที่ 1,400 ไร่ ทำให้ได้รับความเสียหายมาก

3. ขอความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมต่อกรณีการประกันตัว
ชั่วคราว นายแรมเล็ก นิลนวล (ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน) ที่ได้รับการคุมขังตั้งแต่วันที่ 3
สิงหาคม 2543 จนถึงปัจจุบัน (ในขณะยื่นหนังสือ)

ต่อมาในสมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้มีมติเมื่อวันที่ 3
เมษายน 2544 ให้ใช้นโยบายการแก้ไขปัญหาในกลุ่มสมัชชาคนจนร่วมกัน ได้แก่ กรณีป่าไม้ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ โดยมีสาระสำคัญคือ “ให้กลับเข้าไปทำกินที่ดินเดิม
จนกว่าจะแก้ไขปัญหาแล้วเสร็จ และให้ยุติการข่มขู่คุกคาม การจับกุมคุมขังทุกกรณี” แต่การ
ดำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความคืบหน้า ชาวบ้านจึงได้ร่วมประชุม
กับนายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รมมนตรียุทธศาสตร์การกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ในขณะ
นั้น) ที่ศาลากลางจังหวัดขอนแก่นในวันที่ 11-12 กรกฎาคม 2544 ได้มีการประกาศและ
แถลงการณ์ โดยมีสาระสำคัญคือ มติของชาวบ้านแก่งกะอามและบ้านดงบัง จำนวน 77
ครอบครัว ประกาศให้มีการชุมนุมในพื้นที่ทำกินเดิม 1,400 ไร่ และมีเป้าหมายสร้างชุมชนขึ้น
มาใหม่ในนามหมู่บ้านแก่ง-บังมันยืน อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยอาศัยบทบัญญัติตาม
รัฐธรรมนูญ มาตรา 44 ว่าด้วย “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพ ในการชุมนุมโดยสงบปราศจาก
อาวุธ...” ทั้งนี้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 เมษายน 2544 (จดหมายส่งข่าว ฉบับที่ 1
ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2544)

ปัจจุบันคดีกรณีปัญหาการบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอามยังอยู่ในชั้นศาล
ในขณะที่ชาวบ้านบ้านแก่งกะอาม ตำบลผาเสวย และชาวบ้านบ้านดงบัง ตำบลมหาไชย บาง
ส่วนในกลุ่มของสมัชชาคนจนยังมีปัญหาในสิทธิทำกินในพื้นที่ป่าอยู่เช่นเดิม

2. สาเหตุของปัญหาข้อขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม

กรณีปัญหาข้อขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอามนั้น สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและพอจะสรุปได้ดังนี้

2.1 การรวมศูนย์การจัดการป่าไว้ที่ส่วนกลาง

จากการวิเคราะห์ปัญหา พบว่า การกำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม ในปี 2509 และการประกาศกำหนดให้ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม เป็นอุทยานแห่งชาติภูพาน นั้น เป็นการกำหนดนโยบายการจัดการป่าโดยส่วนกลาง คือ กรมป่าไม้ เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ พร้อมกับกำหนดนโยบาย มาตรการ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับพื้นที่ดังกล่าวในแต่ละพื้นที่ จะเห็นได้ว่าการกำหนดเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของรัฐบางส่วน ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงในภูมิภาค เนื่องจากไม่ได้มีการสำรวจตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะประกาศแนวเขตพื้นที่ แต่ใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่ในอดีตประกอบการพิจารณากำหนดแนวเขต นอกจากนี้ราษฎรในพื้นที่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวเขตป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ของชุมชนเอง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนเกี่ยวกับแนวเขตป่าอนุรักษ์มาโดยตลอด ซึ่งในขณะที่ภาครัฐไม่เข้าใจระบบการจัดการป่าในท้องถิ่น เมื่อกำหนดนโยบายและแผนการจัดการพื้นที่ป่าลงไป ในท้องถิ่นจึงเกิดผลกระทบกับราษฎร โดยตรงและทำให้ไม่มีแรงจูงใจของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการป่าแต่อย่างใด

2.2 การใช้อำนาจรัฐในการจัดการป่า

การจัดการป่าของรัฐตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เนื่องจากการจัดการป่าตามมิติทางด้านกฎหมายเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จาก การแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งกรณีป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม ซึ่งในทางปฏิบัติได้มีการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะการใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาจัดการป่ากับชาวบ้าน โดยอ้างว่าเป็นการบุกรุกเขตอุทยานแห่งชาติซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ อ่างการมีหน้าที่ในการปกป้องทรัพยากรซึ่งเป็นผลประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมายที่กำหนดไว้โดยรัฐ โดยมีคำวินิจฉัยสิทธิและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ใช้

ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้น และได้อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติภูพานด้วยซ้ำ ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าอย่างแท้จริง

2.3 การรับรู้และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ต่อประชาชนและการใช้ป่าของชาวบ้าน

ในกรณีปัญหาป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอาม เป็นกรณีปัญหาข้อขัดแย้งที่ประชาชนในพื้นที่ต่อต้านและไม่เห็นด้วยกับวิธีการของกรมป่าไม้ในการจัดการป่า สะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐและราษฎรในพื้นที่มีแนวคิดและมิตินิยมองในด้านการจัดการพื้นที่ป่าที่ไม่สอดคล้องกันบางครั้งเป็นแนวคิดที่สวนทางกันโดยสิ้นเชิง และไม่มีการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในลักษณะต่างคนต่างทำ ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทั้งทางด้านแนวคิดและการปฏิบัติ นำไปสู่ความขัดแย้งและขาดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาและการจัดการพื้นที่ป่าร่วมกัน ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อประชาชนในท้องถิ่น มองความสัมพันธ์ของคนกับป่าในเชิงลบ โดยเฉพาะการมองว่า การอ้างสิทธิการเคยเข้าไปทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นความผิดและเป็นการ บุกรุกทำลายป่า ทั้งที่ชาวบ้านบางส่วนได้อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเป็นเขตอนุรักษ์

2.4 ความจริงจังและความจริงใจของภาครัฐต่อประชาชนในการแก้ไขปัญหา

จากลำดับเหตุการณ์กรณีปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยความพยายามตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาชุดต่างๆ ขึ้นมาหลายครั้งหลายหน กลับไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากความไม่ค่อยจริงจังและจริงใจต่อการจัดการแก้ไขปัญหาป่าไม้ของเจ้าหน้าที่รัฐไม่มีการมองกรวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนและเป็นการสร้างปัญหาเพิ่มขึ้น ซึ่งนายธรรมเล็ก นิลนวล ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน ได้กล่าวสรุปไว้ว่า (กุลธิดา พิมพา. 2543 : 19)

“กรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีเป้าหมายเพื่อทำลายความชอบธรรม ในการเข้าทำประโยชน์ของกลุ่มสมัชชาคนจน การสร้างความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านในชุมชน โดยใช้อำนาจรัฐท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ เป็นการทำลายความศรัทธาและความชอบธรรมในแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มสมัชชาโดยตรง และเป็นการเอามวลชน “ปะทะ” กับมวลชนภายในพื้นที่ เพราะเคยเกิดเหตุการณ์เช่นนี้มาแล้วในหลายพื้นที่ และในที่สุดก็จะพบว่า กลไกในการช่วยเหลือและพยายามให้ปัญหาได้รับข้อยุตินั้น ไม่สามารถทำได้จริง หากไม่มีความจริงใจและไม่ทำตามข้อตกลงที่ได้ให้ไว้ร่วมกัน...ทั้งสองฝ่าย”

จากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนขาดความจริงจังต่อกันและกัน ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติสูงและยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่มตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ จะต้องการเอาชนะกันให้ได้ แทนที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยให้สมประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่ายอย่างยั่งยืน

2.5 ความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐในการทำงานร่วมกับประชาชน

เจ้าหน้าที่ของรัฐยังขาดข้อมูลพื้นฐานด้านวัฒนธรรม สังคม ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวกับด้านป่าไม้ของชาวบ้านในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม ทำให้การดำเนินงาน การจัดการป่าไม้ และการรณรงค์ต่างๆ ไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการป่า ยังมองคนละมิติกับราษฎรในพื้นที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันก่อให้เกิดการแยกส่วนในการแก้ไขปัญหาละเอียดและขาดความร่วมมืออย่างจริงจังจากทั้งสองฝ่ายในการแก้ไขปัญหารวมถึงด้านการจัดการป่าอย่างยั่งยืนตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการไปนั้น มิได้คำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ทั้งๆที่ความจริงองค์ความรู้ในการจัดการป่ามีอยู่มากมายในชุมชน เพียงแต่ต้องศึกษาและรวบรวมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ก็จะสามารถนำไปพัฒนาใช้ได้อย่างเหมาะสม

2.6 กฎหมาย นโยบายและการบริหารเพื่อสนับสนุนการจัดการป่า

กฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เปิดโอกาสส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาและจัดการป่าอย่างเต็มที่ ในกรณีป่าสงวนแห่งชาติป่าแก้งกะอาม เป็นพื้นที่ซึ่งรัฐกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย กลายเป็นป่าอนุรักษ์ที่ชาวบ้านไม่สามารถใช้ประโยชน์จากป่าได้เนื่องจากขัดต่อระเบียบกฎหมาย การทำกิจกรรมในพื้นที่ป่า กลายเป็นการบุกรุกพื้นที่และผิดกฎหมาย จึงถูกจับกุมดำเนินคดีในที่สุด

2.7 ความเห็นแก่ตัวและความไม่รับผิดชอบของกลุ่มประชาชนและกลุ่มองค์กรประชาชนบางกลุ่ม

จากปัญหารวมถึงดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประชาชนบางกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตัวแกนนำของกลุ่มค่อนข้างสูงมากกว่ามีความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถควบคุมประชาชนในส่วนนั้นได้ ทำให้แกนนำของกลุ่มสามารถสั่งการชี้แนะให้ประชาชนปฏิบัติตามแนวคิดและความต้องการของกลุ่ม เพื่อประโยชน์ของพวกเขา

กลุ่มตนเองเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นตามมาในอนาคตแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากการที่แกนนำสั่งให้ประชาชนในกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลของตนเองและของกลุ่มแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่ได้รับอนุญาตจากแกนนำ และการไม่ยอมออกไปจากพื้นที่ที่ยึดถือครอบครองตามที่ได้ตกลงไว้กับคณะกรรมการแก้ไขปัญหาในระดับจังหวัด จนเป็นเหตุให้ประชาชนบางกลุ่มในพื้นที่เลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าวเพื่ออ้างเป็นสาเหตุในการเข้าไปบุกรุกแผ้วถางครอบครองพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติอีกเช่นกัน จนทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งตามมาไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งหากกลุ่มประชาชนและกลุ่มองค์กรประชาชนบางกลุ่ม มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมมากกว่านี้ ปัญหากรณีดังกล่าวคงได้รับการแก้ไขปัญหาให้ยุติเรื่องได้อย่างแน่นอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่า แก่งกะอาม

กรณีปัญหาข้อขัดแย้งในการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งกะอามนี้ หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้พยายามหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหากรณีข้อขัดแย้งนี้ได้ดังนี้

3.1 ภาครัฐควรยกเลิกกฎหมายเก่าที่ล้าสมัย ซึ่งเน้นแต่การควบคุมปราบปรามหรือระบบให้รางวัลและลงโทษ หันมาขยายนโยบายใหม่ในลักษณะบูรณาการ เพื่อให้สามารถปลูกจิตสำนึก สร้างแรงจูงใจทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ป่าไม้ได้อย่างเต็มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎหมายป่าชุมชนฉบับประชาชนน่าจะเป็นทางออกในเรื่องนี้ได้อีกทางหนึ่ง

3.2 การจัดการป่า ควรยึดหลักการมีส่วนร่วม ให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทหลักหรือบทบาทสำคัญในการจัดการในทุกขั้นตอน โดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แนวทางการจัดการป่าแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญคือ

3.2.1 ประชาชน/ชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือส่วนสำคัญของการตัดสินใจทุกขั้นตอน

3.2.2 ชาวบ้านเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในฐานะผู้ร่วมงานที่สำคัญ ไม่ใช่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา

3.2.3 ชาวบ้านในชุมชนมีความสามารถในการระบุปัญหาและแก้ปัญหาตามลำดับความสำคัญที่เขาเป็นผู้ตัดสินใจ

3.2.4 ในระยะยาว การตัดสินใจของกลุ่มองค์กรต่างๆในชุมชน จะมีเพิ่มมากขึ้นกว่าการตัดสินใจโดยบุคคลหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3.3 รัฐบาลควรมีมาตรการที่เด็ดขาด ในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในลักษณะนี้ โดยการกำหนดให้ชาวบ้านที่อยู่อาศัยมาก่อนการประกาศเป็นเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีสิทธิทำกินได้ และจัดสรรที่ดินให้กับชาวบ้านที่เดือดร้อน และส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.4 รัฐบาลควรเร่งให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีสิทธิอันชอบธรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ป่าและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าได้ และควรกำหนดให้มีป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และศักยภาพของพื้นที่เป็นหลัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University